

Projektas, 2020-10-19

Tekstas neredaguotas

Bus papildoma

TAUTINĖS MAŽUMOS (BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ) GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS BENDROJI PROGRAMA

Pradinis ir pagrindinis ugdymas

TURINYS

1. Dalyko tikslai ir uždaviniai	3
2. Kompetencijų ugdymas dalyku	5
3. Pasiekimų raida	7
3.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika	7
3.2. Skaitymas ir teksto suvokimas	11

3.3. Rašymas ir teksto kūrimas	14
3.4. Kalbos (sistemas) pažinimas	16
3.5. Literatūros ir kultūros pažinimas	19
4. Mokymosi turinys	22
4.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika	25
4.2. Skaitymas ir teksto suvokimas	40
4.3. Rašymas ir teksto kūrimas	46
4.4. Kalbos (sistemas) pažinimas	53
4.5. Literatūros ir kultūros pažinimas	63
5. Pasiekimų vertinimas (rengiama)	89
6. Pasiekimų lygių požymiai	89
6.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika (rengiama)	89
6.2. Skaitymas ir teksto suvokimas	89
6.3. Rašymas ir teksto kūrimas	99
6.4. Kalbos (sistemas) pažinimas	106
6.5. Literatūros ir kultūros pažinimas (rengiama)	114

Dalyko paskirtis

rengiama

DALYKO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Dalyko tikslai:

- 1) ugdyti mokinių komunikacinę kalbinę kompetenciją gimtąja (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalba, remiantis kalbos žiniomis ir sociokultūrinio konteksto suvokimu; padėti mokiniams suvokti gimtąją kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį daugiakultūroje aplinkoje;
- 2) sudaryti prielaidas mokiniams atrasti literatūrą kaip asmeniniam tobulėjimui svarbią kultūros sritį; ugdyti mokinių gebėjimus suvokti literatūros ir kultūros tekstus ir reiškinius; padėti suvokti save kaip gimtosios kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją ir puoselėtoją, suvokiantį istorinius ir kultūrinius ryšius su Lietuva.

Uždaviniai

Siekama, kad mokydamiesi tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros mokiniai:

Pradinis ugdymas	Pagrindinis ugdymas
1. suvoktą gimtąją kalbą, savosios tautos ir Lietuvos kultūrą kaip reikšmingą savo asmeninės kultūros ir tapatybės pagrindą; siektų nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;	1. suvoktą gimtąją kalbą, savosios tautos ir Lietuvos kultūrą kaip reikšmingą savo asmeninio tobulėjimo ir tapatybės pagrindą; siektų nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;

2. domėtusi regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; aktyviai dalyvautų kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime, būtų atviri kultūrų įvairovei;	2. domėtusi regiono, Lietuvos, Europos ir savosios tautos kultūra, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; aktyviai dalyvautų kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime; gerbtų kultūrų įvairovę, išvelgtų tarpkultūrinius ryšius;
3. vertintų kalbos vartojimą kaip asmeniškai svarbią, prasmingą veiklą, teikiančią galimybių bendravimui, mokymuisi, saviraiškai;	3. vertintų kalbinę veiklą kaip komunikavimo, kognityvinių procesų, saviraiškos ir meninės kūrybos įrankį;
4. įgytų ir lavintų kalbos vartojimo įgūdžius kalbėjimo, klausymo, kalbinės sąveikos, skaitymo ir rašymo srityse, suvokdami ir kurdami nesudėtingus tekstus;	4. lavintų kalbos vartojimo įgūdžius kalbėjimo, klausymo, kalbinės sąveikos, skaitymo ir rašymo srityse, suvokdami, interpretuodami, vertindami ir kurdami įvairaus pobūdžio tekstus, atsižvelgdami į komunikavimo situaciją ir teksto žanrą;
5. gebėtų taisyklingai kalbėti ir rašyti, aiškiai reikšti mintis ir jausmus; plėtotų aktyvų gimtosios kalbos žodyną ir vartotų nesudėtingas gramatines konstrukcijas;	5. gebėtų reikšti mintis, jausmus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia ir turininga kalba; plėtotų aktyvų gimtosios kalbos žodyną ir vartotų įvairias gramatines konstrukcijas;
6. įgytų gimtosios kalbos pažinimo pradmenis ir žinių sisteminimo pagrindus;	6. išmoktų pagrindines lingvistines sąvokas, padedančias mokytis kalbų, suprasti ir aptarti kalbinius reiškinius mokinio daugiakultūroje aplinkoje, lavintų mąstymo įgūdžius; suprastų kalbą kaip sistemą;
7. sąmoningai skaitytų grožinius tekstus, suvoktų kitus nesudėtingus meno kūrinius ir reiškinius; kauptų skaitytojo ir kultūros vartotojo patirtį;	7. gebėtų suvokti, analizuoti, interpretuoti ir vertinti grožinės literatūros tekstus ir kitus nesudėtingus meno kūrinius, lavintųsi estetinę pajautą; išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais; literatūros ir kitų meno kūrinių pagrindu formuotųsi savo vertybių sistema; kauptų skaitytojo ir kultūros vartotojo patirtį;

8. pažintų tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) žymiausias asmenybės ir literatūros, kultūros ir istorijos elementus.

8. pažintų baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių literatūrai ir kultūrai svarbius kūrinius istorijos ir literatūrinių bei kultūrinių epochų kontekste, iškilus literatūros ir kultūros atstovus, kultūrai reikšmingus istorinius įvykius.

KOMPETENCIJŲ UGDYMAS DALYKU

Kompetencijų raiška gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros dalyke

Pažinimo kompetencijos ugdymas yra svarbus visose gimtosios kalbos ir literatūros dalyko ugdymo srityse. Visi jos dėmenys smarkiai reiškiasi kalbos, literatūros ir kultūros pažinimo procese. Nagrinėdami kalbinius ir kultūrinius reiškinius, literatūros kūrinius, mokiniai remiasi pagrindinėmis kalbotyros ir literatūrologijos sąvokomis, logiškai samprotauja ir argumentuoja, sistemina žinias, sieja skirtingos raiškos informaciją. Praktinės dalyko veiklos sritys – kalbėjimas ir sąveika, teksto suvokimas ir teksto kūrimas – taip pat yra grindžiamos dalyko gebėjimais, taisyklėmis ir žiniomis. Mokėjimo mokytis įgūdžių formavimas turi būti integruotas į visą ugdymo procesą – mokiniai skatinami stebėti ir reflektuoti savo mokymąsi ir pažangą, nagrinėti savo klaidas, modifikuoti savo veiksmus ir kelti naujus tikslus.

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija – viena pagrindinių kompetencijų, lavinamų per literatūros pamokas. Skaitydami ir analizuodami įvairaus pobūdžio tekstus mokiniai supranta ir paaiškina, kaip mintys ir emocijos veikia sprendimų priėmimą ir atsakingą elgesį; apibūdina ir atskleidžia, kaip emocijos reiškiamos socialiai priimtiniu būdu; įvardija, analizuoja bendražmogiškas vertybes ir vadovaujasi jomis; nagrinėja, kaip asmeninės savybės daro įtaką pasirinkimams ir sėkmei; analizuoja ir reflektuoja sėkmę.

Skaitydami ir nagrinėdami įvairių kultūrų ir epochų grožinius ir negrožinius tekstus mokiniai supranta, kad skirtingose kultūrose vertybinės nuostatos gali būti skirtingos, analizuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę ir neigiamą poveikį, rodo pagarbą asmenims iš įvairių socialinių ir kultūrinių grupių, nagrinėja, kaip socialinės normos ir lūkesčiai daro įtaką asmeniniams sprendimams ir veiksams, nusako svarbius bendruomenės poreikius.

Mažiau dėmesio gimtosios kalbos ir literatūros pamokose yra skiriama sveikos gyvensenos kompetencijos ugdymui. Vis dėlto, skaitydami ir analizuodami dažniausiai negrožinius verbalinius ar neverbalinius tekstus, mokiniai iš dalies išmoksta vertinti sveikatą kaip vieną iš esminių vertybių ir apibūdina asmens gyvenimo būdo ir aplinkos veiksnių įtaką sveikatai.

Kūrybiškumo kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros dalyko turinyje siejama su kalbos produkavimo ir recepcijos įgūdžių ugdymu. Kalbėdami mokiniai turi atsižvelgti į tikslą, adresatą ir kitus komunikacinės situacijos komponentus, pasirinkti atitinkamas raiškos priemones. Kurdami tekstą, mokiniai ieško informacijos, vertina ją, kelia klausimus, pasirenka raiškos ir pateikimo formą, numato teksto kūrimo strategijas. Tekstui suvokti ir atskleisti jo tiesioginei ir netiesioginei prasmei, kalbinės raiškos elementų funkcijai reikia įvairių mąstymo operacijų. Kūrybiškumo kompetencijos ugdymas reikalauja aktyvaus mokymo(si) metodų, skatinančių savarankiškų idėjų kėlimą ir sprendimų paiešką, taikymo. Mokinių kūrybiškumas taip pat gali būti ugdomas jiems aktyviai dalyvaujant kultūriniame mokyklos gyvenime.

Pilietiškumo kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros pamokose ugdoma skaitant ir nagrinėjant įvairių epochų grožinius ir negrožinius tekstus, susijusius su tokiais svarbiomis vertybėmis, kaip humaniškumas, tolerancija, žmogaus pareigos ir teisės, žmogaus ir tautos laisvė, valstybingumas ir kt. Mokiniai nagrinėja žmogaus santykių su visuomene, bendravimo ir bendradarbiavimo, atsakomybės problemas socialiniame, kultūriniame ir istoriniame kontekste; ugdosi nuostatas atsakingai ir aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, saugoti savo regiono, valstybės ir savosios tautos kultūrą, tradicijas ir gamtą, gerbti požiūrių ir gyvenimo būdų įvairovę; per kalbinį ugdymą mokosi tinkamai dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose; stebėti ir reflektuoti kalbų funkcionavimą daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje.

Kultūrinės kompetencijos ugdymas yra vienas iš dviejų esminių dalyko turinio komponentų. Mokiniai nagrinėja literatūros ir kitų menų kūrinius, medijų tekstus, kitus kultūros reiškinius ir kūrėjus, atsižvelgia į platesnį istorinį, socialinį ir kultūrinį kontekstą; suvokia ir aptaria literatūros ir kitos meninės kūrybos ir kultūros reiškinių vertę; išvelgia kalbos elementų sąsajas su etninės kultūros ypatumais; įgyja nuostatą saugoti ir puoselėti tradicijas ir kultūros paveldą, aktyviai dalyvauti kultūriniame gyvenime ir gerbti kultūrų įvairovę.

Kalbos ir literatūros pamokos turi didelę įtaką **komunikavimo kompetencijos** ugdymui. Pamokų metu mokiniai išmoksta atrinkti ir vartoti verbalines ir neverbalines raiškos priemones ir formas, pritaikyti pranešimą įvairioms komunikavimo situacijoms ir įvairiems adresatams, atsižvelgti į komunikavimo sritį. Pristatydami kūrinius ir diskutuodami apie juos grupėse, mokiniai naudoja ir derina komunikavimo kanalus ir priemones įvairialypei komunikacinei sąveikai užtikrinti, parenka ir derina įvairias komunikavimo strategijas, planuoja pranešimą. Nagrinėdami ir kurdami įvairaus pobūdžio tekstus, mokiniai įgyja gebėjimus atskirti pranešimo siuntėjų ir gavėjų socialinius vaidmenis, nustatyti įvairias komunikavimo intencijas, atpažinti asmenines nuostatas išreiškiančius pranešimus; atskirti manipuliacijas, patikrinti pranešimo patikimumą, interpretuoti pranešimą remdamiesi išplėstiniu kontekstu.

Pasiekimų sritys

1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

2. Skaitymas ir teksto suvokimas
3. Rašymas ir teksto kūrimas
4. Kalbos (sistemos) pažinimas
5. Literatūros ir kultūros pažinimas

PASIEKIMŲ RAIDA

1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

1.1. Klauso ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

1.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoja (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikosi kalbos normų.

1.3. Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

1.4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo ir strategijas.

1–2 klasės	3–4 kasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
1.1. Klauso ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.				

<p>1.1.1. Klausosi grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, raiškos elementus. Nusako klausomo teksto temą, išsako savo nuomonę; išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi. Mokytojo padedamas paaiškina kalbinį elgesį.</p>	<p>1.1.1. Dėmesingai klausosi grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, intenciją, raiškos elementus. Nusako klausomo teksto temą, išsako ir paaiškina savo nuomonę, išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi. Daugeliu atvejų tinkamai apibūdina kalbinį elgesį.</p>	<p>1.1.1. Dėmesingai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir komentuoja jų turinį, intenciją, vertina raišką, apmąsto ir išsako savo nuomonę, susieja teksto dalis ir daro apibendrinančias išvadas. Aptaria ir paaiškina kalbinį elgesį.</p>	<p>1.1.1. Sąmoningai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir vertina jų turinį, intenciją, raišką, samprotauja apie keliamas problemas ir išsako savo nuomonę, susieja teksto dalis ir daro apibendrinančias išvadas. Analizuoja kalbinį elgesį.</p>	<p>1.1.1. Sąmoningai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir vertina jų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui, interpretuoja ir apibendrina. Samprotauja apie reiškinius, reiškiamus požiūrius, pagrįsdamas savo nuomonę, susieja teksto dalis ir daro apibendrinančias išvadas. Analizuoja ir vertina kalbinį elgesį.</p>
<p>1.1.2. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, posakiais, patarlėmis. Tinkamai juos vartoja įprastose, žinomose situacijose.</p>	<p>1.1.2. Turtina savo kalbą naujais žodžiais, posakiais, patarlėmis, frazėmis. Tinkamai juos vartoja įprastose, žinomose situacijose, pažįstamame kontekste.</p>	<p>1.1.2. Turtina savo kalbą naujais žodžiais (tiesioginės ir perkeltinės prasmės), posakiais, frazėmis. Tikslingai juos vartoja įprastose ir naujose situacijose.</p>	<p>1.1.2. Turtina savo kalbą naujais žodžiais (tiesioginės ir perkeltinės prasmės, vaizdingais), posakiais, frazėmis. Tikslingai juos vartoja įprastose ir naujose situacijose.</p>	<p>1.1.2. Turtina savo kalbą naujais žodžiais (tiesioginės ir perkeltinės prasmės, vaizdingais, tarptautiniais), posakiais, frazėmis, citatomis. Tikslingai juos vartoja įprastose ir naujose situacijose.</p>
<p>1.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose (<i>kalbėti, replikuoti, diskutuoti</i>), tikslingai ir tinkamai komunikuoja (<i>etikos ir etiketo principai</i>), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikosi kalbos normų.</p>				

<p>1.2.1 Kalba monologu, dalyvauja dialoge, naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais, žvilgsniais).</p>	<p>1.2.1. Girdimai kalba monologu, dalykiškai dalyvauja pokalbyje, dažniausiai tinkamai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais, žvilgsniais, kūno laikysena).</p>	<p>1.2.1. Girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose (pvz., interviu), tinkamai naudojami neverbalinėmis galimybėmis.</p>	<p>1.2.1. Girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu, iš anksto pasirengęs dalyvauja diskusijose, ginče, tinkamai naudojami neverbalinėmis galimybėmis.</p>	<p>1.2.1. Geba sąmoningai kalbėti viešai, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (pvz., debatuose), pasirengdamas tinkamas neverbalinės kalbos priemones.</p>
<p>1.2.2. Bendraudamas (klausydamas ar kalbėdamas) atsižvelgia į kalbėjimo tikslą (papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina), adresatą ir komunikavimo situaciją, kai yra suteikiama pagalba; leidžia pašnekovui išsakyti savo mintis, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.</p>	<p>1.2.2. Bendraudamas (klausydamas ir kalbėdamas) atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: pasakoja siekdamas sudominti, aiškiai informuoja, tiksliai paaiškina, išsamiai apibūdina), adresatą ir komunikavimo situaciją; rodo pašnekovui susidomėjimą, gerbia kito nuomonę, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.</p>	<p>1.2.2. Tinkamai užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Sklandžiai pasakoja, nuosekliai informuoja ir paaiškina, įtikina, remdamasis įvairių sričių žiniomis. Klausosi, supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos etiketo.</p>	<p>1.2.2. Inicijuoja pokalbį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Tiksliai pasakoja, nenukrypdamas nuo temos, paaiškina savo ar kitų išsakomas mintis, argumentuoja siekdamas įtikinti; daro išvadas, remdamasis įvairiais šaltiniais. Atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas ir adekvačiai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis.</p>	<p>1.2.2. Inicijuoja ir plėtoja pokalbį, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, pritaria ar prieštarauja, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Atidžiai klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išsakytas kalbėtojo intencijas, adekvačiai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos etiketo.</p>
<p>1.3. Pristato sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.</p>				

<p>1.3.1. Mokytojo padedamas kuria ir pristato trumpą, rišlų tekstą konkrečia tema.</p>	<p>1.3.1. Kuria ir pristato aiškų, rišlų tekstą konkrečia tema.</p>	<p>1.3.1. Kuria ir pristato aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema.</p>	<p>1.3.1. Kuria ir pristato aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema, informacinę kalbą.</p>	<p>1.3.1. Kuria ir pristato aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema, įtikinamą kalbą.</p>
<p>1.3.2. Pasirenka ir naudoja raišką atsižvelgdamas į adresatą (pvz., bendraamžiai, artimieji, mokytojai) ir komunikavimo situaciją (neoficiali), siekdamas pritaikyti kasdienėms situacijoms asmeninio gyvenimo, mokymo(si) srityse.</p>	<p>1.3.2. Dažniausiai tinkamai pasirenka kalbinę raišką ir turinį atsižvelgdamas į adresatą (pvz., pažįstami adresatai: jaunesni, bendraamžiai, mokytojai) ir komunikavimo situaciją (oficiali ir neoficiali), siekdamas pritaikyti kasdienėms situacijoms mokymo(si) srityse.</p>	<p>1.3.2. Tinkamai pasirenka kalbinę raišką ir turinį atsižvelgdamas į adresatą (pvz., pažįstami adresatai: jaunesni, bendraamžiai, kiti suaugusieji) ir komunikavimo situaciją (oficiali ir neoficiali), siekdamas pritaikyti asmeninio gyvenimo, mokymo(si) srityse gyvai ir virtualioje erdvėje.</p>	<p>1.3.2. Tinkamai pasirenka kalbinę raišką ir turinį atsižvelgdamas į adresatą (pvz., menkai pažįstami ir nepažįstami adresatai) ir komunikacinę situaciją (įvairios oficialios situacijos), siekdamas pritaikyti asmeninio gyvenimo, mokymo(si) srityse ir viešosios veiklos srityse.</p>	<p>1.3.2. Tinkamai pasirenka kalbinę raišką ir turinį atsižvelgdamas į įvairius adresatus ir komunikacines situacijas, siekdamas pritaikyti skirtingose srityse.</p>
<p>1.3.3. Dažniausiai kalba raiškiai, daro pauzes. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius, kai yra suteikiama pagalba.</p>	<p>1.3.3. Dažniausiai kalba raiškiai, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius.</p>	<p>1.3.3. Kalba aiškiai ir girdimai, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.</p>	<p>1.3.3. Kalba aiškiai ir girdimai, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą (loginis kirtis). Taisyklingai taria ir kirčiuoja vartojamus</p>	<p>1.3.3. Kalba įtaigiai taisyklinga bendrine kalba, taria aiškiai, taisyklingai, tinkamai kirčiuoja vartojamus žodžius, intonuoja sakinius.</p>

	Tinkamai intonuoja sakinius.		žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	
1.4.Taiko klausymosi ir kalbėjimo ir strategijas.				
1.4.Taiko mokytojo rekomenduojamas klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	1.4.Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą; remiasi ankstesnėmis žiniomis, bando ir pasitaiso.	1.4. Bando ir eksperimentuoja taikydamas įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	1.4. Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	1.4. Parenka ir derina įvairias klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

2. Skaitymas ir teksto suvokimas

2.1. Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgiant į skaitymo tikslą.

2.2. Išvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją, informacinę vertę.

2.3. Ieškant informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojami įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--------------------

2.1. Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgiant į skaitymo tikslą.				
<p>2.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito jo poreikiams ir galimybėms atitinkantį tekstą balsu ir tyliai.</p> <p>Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius. Pagal nurodymus taiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>2.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito jo poreikiams ir galimybėms atitinkantį tekstą balsu ir tyliai.</p> <p>Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Pagal nurodymus taiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>2.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito jo poreikiams ir galimybėms atitinkantį tekstą balsu ir tyliai.</p> <p>Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Siekia intonacija perteikti teksto prasmę ir nuotaiką. Taiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>2.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.</p> <p>Raiškiai skaitydamas balsu perteikia intonacija teksto prasmę ir nuotaiką. Pritaiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>2.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.</p> <p>Raiškiai skaitydamas balsu perteikia intonacija teksto prasmę ir nuotaiką. Pritaiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>
2.2. Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją, informacinę vertę.				
<p>2.2. Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją. Aptaria, kokiais žodžiais perteikiama informacija. Sieja skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją,</p>	<p>2.2. Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, grupuoja ją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Sieja ir palygina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, atpažįsta netiesiogiai</p>	<p>2.2. Randa, grupuoja ir lygina tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, aiškiai išreikštus požyūrius. Aptaria teksto kalbinės raiškos elementus. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria</p>	<p>2.2. Randa, grupuoja, lygina ir apibendrina tekste tiesiogiai pateiktą informaciją ir išreikštus požyūrius. Aptaria teksto kalbinės raiškos ir stiliaus elementus ir jų galimas alternatyvas. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingos raiškos informacijos fragmentus.</p>	<p>2.2. Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją ir išreikštus požyūrius. Aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir galimas alternatyvas. Sieja, palygina, apibendrina ir kritiškai vertina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Aptaria neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa ir paaiškina tekste</p>

<p>atpažįsta netiesiogiai pasakytas mintis ir jas paaiškina, kai yra suteikiama pagalba. Suformuluoja teksto temą. Tekste esančią informaciją geba susieti su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, išsako savo nuomonę.</p>	<p>pasakytas mintis ir jas paaiškina, kai yra suteikiama pagalba. Suformuluoja teksto temą ir aiškiai nusakytą pagrindinę mintį. Tekste esančią informaciją geba susieti su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi, išsako savo nuomonę.</p>	<p>grožinį ir negrožinį tekstą. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją ir mintis. Suformuluoja ir aptaria teksto temą ir pagrindinę mintį ar vertybes, kelia probleminius klausimus. Įžvelgia paprastus ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas, taiko mąstymo operacijas: analizę ir lyginimą. - Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.</p>	<p>Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus ir jų prasmę. Randa ir paaiškina tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir požiūrius, įžvelgia teksto intencijas. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir visumą. Suformuluoja ir aptaria teksto temą, tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, su pagalba kelia hipotezes. Įžvelgia ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas, taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.</p>	<p>netiesiogiai pateiktą informaciją, požiūrius, įžvelgia teksto intencijas. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja ir aptaria teksto pagrindinę mintį, kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas. Įžvelgia loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas, taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą, apibendrinimą. Tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.</p>
--	---	---	--	--

<p>2.3. Ieškant informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.</p>				
<p>2.3. Nurodytame šaltinyje padedamas ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Įžvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.</p>	<p>2.3. Nurodytuose įvairaus pobūdžio šaltiniuose su pagalba ieško ir atrenka aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Įžvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, pradeda taikyti jos rinkimo strategijas.</p>	<p>2.3. Nurodytuose šaltiniuose su pagalba ir/ar savarankiškai ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Sieja, palygina ir pagal nuorodą grupuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Naudoja jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.</p>	<p>2.3. Pasirinktuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, grupuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją, kritiškai vertina informaciją, siedamas ją su kontekstu. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.</p>	<p>2.3. Pasirinktuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, klasifikuoja, apibendrina ir interpretuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią. Kritiškai vertina informaciją ir atpažįsta manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas, atpažįsta ir įvertina pasirinktos strategijos rizikas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.</p>

3. Rašymas ir teksto kūrimas

- 3.1. Kuria įvairių tipų tekstus, laikantis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.
- 3.2. Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.
- 3.3. Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, rišlumo aspektais ir kt.).

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
3.1. Kuria įvairių tipų rišlius tekstus, laikantis žanro reikalavimų, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.				
3.1. Pagal užduotį ir nurodytą temą žodžiu ir raštu kuria trumpą tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, siedamas sakinius tekste, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.	3.1. Atsižvelgdamas į temą ir užduotį (tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją) žodžiu ir raštu kuria tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, nuosekliai plėtodamas mintį, siedamas vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamus žodžius.	3.1. Atsižvelgdamas į temą ir užduotį (tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją), žodžiu ir raštu kuria tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, taikydamas trinarę kompoziciją. Plėtoja mintį ir išskiria pastraipas. Sieja sakinius pastraipoje pasirinkdamas tinkamas elementarias rišlumo priemonės.	3.1. Atsižvelgdamas į temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties tekstus atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Plėtoja mintį ir motyvuotai išskiria pastraipas. Laikosi teksto struktūros, pastraipos struktūros ir logikos, teksto rišlumo reikalavimų.	3.1. Atsižvelgdamas į temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą žodžiu ir raštu kuria įvairių tipų ir žanrų rišlius tekstus. Plėtoja mintį ir motyvuotai išskiria pastraipas. Laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros, pastraipos struktūros logikos ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje.
3.2. Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.				

<p>3.2. Aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir mokymosi turinio apimtį).</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai ir dailiai rašo ranka; rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi). Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.</p> <p>Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtyse). Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkdami technologijas.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.</p> <p>Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi. Pristato pasirinktą temą logiškai pateikdamas vaizdinę medžiagą skaidrėse.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi. Logiškai pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse: grupuoja ir pateikia informaciją, pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemas ir pan.). Efektyviai naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius derindamas verbalinę ir iliustracinę medžiagą.</p>
<p>3.3. Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, rišlumo aspektais ir kt.).</p>				
<p>3.3. Kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Tobulina tekstą taikydamas mokymosi turinio apimtyse nurodytas strategijas.</p>	<p>3.3. Kuria sakinį ir rašytinį tekstą taikydamas teksto kūrimo strategijas. Tobulina kuriamą tekstą pagal iš anksto susitartus kriterijus.</p>	<p>3.3. Kurdamas ir tobulindamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo strategijas ir naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais.</p>	<p>3.3. Kurdamas ir tobulindamas tekstą išmano rašymo strategijas ir jomis naudojasi. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas tekstus, sėkmingai naudojasi įvairiais informacijos</p>	<p>3.3. Kurdamas ir tobulindamas tekstą taiko išmokus rašymo ir rengimosi kalbai principus. Nuosekliai jų laikosi. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais,</p>

			šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.
--	--	--	---	---

4. Kalbos (sistemos) pažinimas

4.1. Suvokia pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptariant gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).

4.2. Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos, žodžių darybos) žinias, taisyklingai ir tiksliai vartojant kalbą.

4.3. Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina mokamų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.

4.4. Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
4.1. Suvokia pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptariant gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).				
4.1. Atpažįsta pagrindinius kalbos elementus: raides, garsus, žodžius, sakinius.	4.1. Atpažįsta kalbos vienetus ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: priskiria žodžių dalis, kalbos dalis, sakinio rūšys.	4.1. Atpažįsta kalbos sąvokas ir terminus ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius, apibūdina vientisinio ir sudėtinio sakinio struktūrą,	4.1. Formuluoja kalbos sąvokų apibrėžimus, pateikia jų pavyzdžių, vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinų sakinių struktūrą, skiria sakinio	4.1. Vartoja mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria ir apibūdina kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų

		išskiria pagrindines sakinio dalis, paaiškina jų raišką.	dalis, apibūdina jų raiškos būdus.	pavyzdžių, suvokia jų funkciją pranešime.
4.2. Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos, žodžių darybos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą.				
4.2. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Plėtoja žodyną, vartoja įvairių rūšių vientisinius išplėstinius sakinius.	4.2. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taiko taisyklingus linksniavimo ir asmenavimo modelius. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius. Plėtoja žodyną, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, vartoja taisyklingas gramatines konstrukcijas.	4.2. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Linksniuoja ir asmenuoja žodžius, turinčius netaisyklingų formų. Taisyklingai sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose. Plėtoja žodyną, atsižvelgiant į kalbinės veiklos temas, vartoja įvairių rūšių sakinius ir gramatines konstrukcijas.	4.2. Kalbinėje veikloje taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą. Naujus žodžius priskiria atitinkamiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Plėtoja žodyną, atsižvelgiant į kalbinės veiklos temas, vartoja įvairių rūšių sakinius, taiko sinonimines konstrukcijas.	4.2. Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias. Taisyklingai kalba ir rašo, laikydamasis programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Plėtoja žodyną, atsižvelgiant į kalbinės veiklos temas. Redaguodamas savo darbus, pasirenka tinkamas raiškos priemones, transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas, atsižvelgiant į stiliaus reikalavimus.
4.3. Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina mokamų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.				

<p>4.3. Supranta, kad egzistuoja kalbų įvairovė. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Suvokia, kad gimtoji kalba turi bendrinę kalbos variantą ir regioninę atmainą.</p>	<p>4.3. Supranta, kad egzistuoja kalbų įvairovė. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Suvokia, kad gimtoji kalba turi bendrinę kalbos variantą ir regioninę atmainą, gretina jų tarimo, leksikos, gramatikos skirtumus.</p>	<p>4.3. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Suvokia šnekamosios kalbos požymius, nurodo jos vartojimo sferas.</p>	<p>4.3. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę, apibūdina tarmių ir žargonų požymius, nurodo jų vartojimo sferas.</p>	<p>4.3. Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį. Išvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų elementus. Suvokia gimtosios kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.</p>
<p>4.4. Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.</p>				
<p>4.4. Padedamas susipažįsta su kalbos pažinimo strategijomis, kartoja žinomą ir naują informaciją kaip pagrindinę įsiminimo strategiją.</p>	<p>4.4. Padedamas susipažįsta su kalbos pažinimo strategijomis. Bando lyginti, grupuoti, pertvarkyti informaciją. Siekia geriau suprasti ir įsiminti. Pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą, nusistato užduočių atlikimo seką.</p>	<p>4.4. Susipažįsta su kalbos pažinimo strategijomis ir taiko jas. Aktyviai siekia susieti naują informaciją su jau žinoma, taip pasilengvindamas naujos informacijos supratimą ir įsiminimą. Planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką, reflektuoja savo veiksmus.</p>	<p>4.4. Pažįsta įvairias kalbos pažinimo strategijas ir jas taiko. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus jei jie pasirodo neefektyvūs.</p>	<p>4.4. Pažįsta ir tikslingai taiko kalbos pažinimo ir sisteminimo strategijas. Aktyviai reflektuoja savo mąstymą ir veiksmus.</p>

5. Literatūros ir kultūros pažinimas

5.1. Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.

5.2. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.

5.3. Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
5.1. Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.				
5.1. Padedamas mokytojo susipažįsta su baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausiais vaikų literatūros kūriniais ir rašytojais.	5.1. Padedamas mokytojo ir (ar) savarankiškai susipažįsta su svarbiausiais baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų vaikų literatūros kūriniais ir rašytojais, sieja literatūros kūrinį su autoriumi.	5.1. Padedamas mokytojo ir savarankiškai aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Supranta, kad literatūra yra esminė tautos kultūros dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus, pasaulėžiūrą ir vertybines nuostatas.	5.1. Aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir jų vertę. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Supranta, kad literatūra yra esminė tautos kultūros dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus, pasaulėžiūrą ir vertybines nuostatas.	5.1. Aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo išvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalį. Supranta ir paaiškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę. Supranta, kad literatūra yra esminė tautos kultūros dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus, pasaulėžiūrą ir vertybines nuostatas.

5.2. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.

<p>5.2. Padedamas suformuluoja grožinio teksto temą; nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų santykius, paaiškina jų veiksmus ir poelgius, mintis; randa vaizdingus žodžius ir frazes, paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu; išsako įspūdį, nusako ir paaiškina kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją nuo prozos.</p>	<p>5.2. Padedamas ir (ar) savarankiškai formuluoja grožinio teksto temą, aiškiai nusakytą pagrindinę mintį ir aiškiai išreikštas vertybes. Apibūdina veikėjus, aptaria jų santykius, jausmus ir mintis. Išsako įspūdį, paaiškina įvykių priežastis, sąsajas. Apibūdina kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją, prozą ir dramą.</p>	<p>5.2. Padedamas ir (ar) savarankiškai suformuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką. Aptaria svarbiausias idėjas, aiškiai išreikštas vertybes, problemas, veikėjus ir vertina jų charakterius, poelgius, analizuoja, interpretuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus. Randa kalbinės raiškos priemones ir aptaria jų paskirtį / funkciją.</p>	<p>5.2. Suformuluoja ir aptaria grožinio teksto temą, mintį ir nuotaiką. Apibūdina kūrinio laiką ir vietą. Aptaria svarbiausias idėjas, vertybes, veikėjų charakterius. Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus. Analizuoja, interpretuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, diskutuoja apie kūrinyje svarstomas temas ir problemas. Analizuodamas grožinės literatūros ar kitus meno kūrinius, sieja informaciją, gautą iš kelių skirtingų šaltinių.</p>	<p>5.2. Suformuluoja ir aptaria grožinio teksto temą, mintį ir nuotaiką. Apibūdina kūrinio laiką ir vietą. Aptaria svarbiausias idėjas, vertybes, veikėjų charakterius. Aptaria kompoziciją ir kalbos vartojimo ypatumus. Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus. Analizuoja ir interpretuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, diskutuoja apie kūrinyje svarstomas temas ir problemas, apie jo meninę vertę. Analizuodamas grožinės literatūros ar kitus meno kūrinius, diskutuoja apie kūrinių tipiškas ir savitas savybes.</p>
---	--	---	---	---

5.3. Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.

<p>5.3. Padedamas mokytojo aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūros reiškinius. Supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.</p>	<p>5.3. Padedamas mokytojo ir savarankiškai aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūros reiškinius. Supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį, suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų. Apibūdina kultūrinės tradicijas, supranta jų reikšmę. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.</p>	<p>5.3. Supranta savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūrą kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Padedamas mokytojo aptaria kultūros reiškinių daromą įtaką žmonių bendruomenei. Savarankiškai atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Aptaria kultūros reiškinius. Apibūdina tradicijas, įvairius kultūrinius pasakojimus ir įvykius. Supranta, kad kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus, pasaulėžiūrą ir vertybes. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.</p>	<p>5.3. Supranta savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūrą kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Savarankiškai ir padedamas mokytojo aptaria kultūros reiškinių daromą įtaką žmonių bendruomenei. Apibūdina, analizuoja ir palygina įvairius kultūros reiškinius ir asmenybes. Interpretuoja kūrinius su platesniu kultūriniu kontekstu. Analizuoja ir interpretuoja mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį ir jų darbų reikšmę. Padedamas mokytojo dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.</p>	<p>5.3. Supranta ir aptaria savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškiniais ir tradicijomis. Analizuoja pasaulio kultūros dinamiką. Supranta šiuolaikinės kultūros tendencijas. Analizuoja, interpretuoja ir lygina kultūrinius reiškinius, kūrinius, ugdomi estetinį skonį (lavina savo estetinį skonį). Domisi ir dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.</p>
---	--	--	---	--

MOKYMOSI TURINYS (metams)

Kalbinių veiklų temos

Komunikacinė kompetencija ugdoma tuomet, kai mokomasi vartoti kalbą situacijose, susijusiose su realiais bendravimo poreikiais. Lentelėje pateiktos kalbinės veiklos temos ir situacijos apima dvi kalbos vartojimo sritis: asmeninę ir visuomeninę. Kultūrinėms ir visuomeninėms temoms plėtoti verta pasinaudoti turinio apimtyje nurodytais kultūros tekstais ir veikėjais. Programoje temos ir situacijos pateikiamos klasėmis, t. y. kiekviename lygyje kiekviena tema papildoma naujomis situacijomis ir naujomis raiškos priemonėmis.

Pradinis ugdymas

1 klasė	2 klasė	3 klasė	4 klasė
Dorovė (vertybės)/ Dorinės vertybės			
Svarbiausi dalykai mano gyvenime	Grožis aplink mane	Pyktis - blogas patarėjas	Aš tarp draugų
Socialinis kontekstas			
Aš ir mano šeima	Naujų draugų apsuptyje	Mano augintiniai	Aš galiu būti savanoriu
Aplinka			
Pirmokas irgi gali padėti Žemei	Mano kiemas ir pasaulis už jo ribų.	Mus supantis pasaulis.	Planeta Žemė - mūsų bendras namas
Aš pilietis			
Mano geri darbai	Aš - asmuo	Mano tautos ir valstybės šventės	Mano teisės ir pareigos
Nacionalinė savimone			
Valstybės simboliai vaikų akimis	Lietuvos miestų herbai	Keliaujame po Lietuvą	Žymūs Lietuvos žmonės
Istorija, kultūra, mokslas			
Lietuvos istorija legendose	Žvaigždėtas dangus	Ką slepia praeitis?	Menas aplink mane

Asmenybės raida			
Mano jausmai	Mano vidinis pasaulis	Savikontrolė: ką aš galiu ir ko negaliu pakeisti	Ar aš galiu dirbti komandoje?
Sportas ir sveikata			
Sveiki dantukai	Saugiai sportuok ir būk sveikas	Sveika mityba	Sveika gyvensena. Emocinė sveikata

Pagrindinis ugdymas

5 klasė	6 klasė	7 klasė	8 klasė	9 klasė	10 klasė
Dorovė (vertybės)/ Dorinės vertybės					
Gerumas					Tolerancija
Socialinis kontekstas					
Draugystė ir draugai	Savi ir svetimi/Savas ir svetimasis			Elgesio visuomenėje stereotipai	Lyderis ir minia
Aplinka					
Mažieji draugai/ Mano augintiniai/ Mano augintiniai- mažieji draugai	Mano būstas	Metų laikai	Blogo oro nebūna	Žmogus ir gamta	Ekologinės problemos
Aš pilietis					

Lietuvos respublikos simboliai	Kelionė po Lietuvą	Mano gimtinė/tėviškė Mano mažoji tėvynė		Valstybinės šventės	Ar esu susipažinęs su Lietuvos konstitucija
Nacionalinė savimonė					
Bendros žinios apie šalį	Po miestus ir kaimus	Liaudies tradicijos		Nacionalinis/Tautinis charakteris	Tautinio mentaliteto ypatumai
Istorija, kultūra, mokslas					
Mūsų protėvių butis	Moksliniai išradimai aplink mus	Grožio pasaulyje (meno)	Istorinis įvykis, pakeitęs mano...	Šiuolaikinio mokslo pasiekimai	Pastarojo dešimtmečio svarbiausi kultūriniai įvykiai
Asmenybės raida					
Kaip tampama savarankišku žmogumi/ Kaip aš tampu savarankiškas	Mano dievaičiai	Kaip išvengti konfliktų	Kaip siekti sėkmės	Profesijų pasaulis	Šiuolaikinės jaunimo subkultūros ir aš
Sportas ir sveikata					
Mano mėgstamiausia sporto šaka	Dienotvarkė/ Mano dienotvarkė/ Mano dienos režimas		Aš esu tas, ką valgau	Žalingo/ų įpročio/ų galia	Sveikai gyventi madinga

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

1 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Įvairių girdimų garsų, pvz., aplinkos, gamtos, muzikos skyrimas; kalbos garsų, žodžių, sakinių atpažinimas. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas emocijų išgyvenimui.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Turinio atpasakojimas savais žodžiais, pagrindinės temos įvardijimas. Emocinio santykio išsakymas. Išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Naujų žodžių ir posakių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Dalyvauja dialoge (atsako į klausimus ir pats klausia, reiškia mintis ir jausmus), naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis (pvz., mimika, judesiais).

Kalbėdamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina.

Kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirenka tinkamas kalbos priemones. Kalbos etiketo laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos susitarimų, bendravimo telefonu elgesio taisyklių laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Rišlaus kelių sakinių teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 1 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes.

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijos:

apmąsto savo kalbėjimą ir nusako, kas pasisekė, kas – ne, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip.

Naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: paprašo pasakyti mintį kitais žodžiais, kalbą papildyti gestais; paprašo pakartoti.

2 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Įvairių girdimų garsų, pvz., aplinkos, gamtos, muzikos, kalbos garsų, žodžių, sakinių (tiesioginės, klausiamosios ir skatinamosios intonacijos) skyrimas ir aptarimas. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas emocijų išgyvenimui, žinių gavimui.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, turinio atpasakojimas savais žodžiais, naudojant tinkamą raišką. Pagrindinės temos įvardijimas. Emocinio santykio išsakymas. Išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Naujų žodžių, posakių, patarlių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose, žinomose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Dalyvauja dialoge (atsako į klausimus ir pats klausia, reiškia mintis ir jausmus), naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (pvz., mimika, judesiais).

Kalbėdamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina.

Kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirenka tinkamas kalbos priemones. Kalbos etiketo laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos susitarimų, bendravimo telefonu ir internete elgesio taisyklių laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Rišlaus trumpo teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 2 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą.

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo ir strategijas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis pirmoje klasėje.

Naujos kompensavimo strategijos: klausosi pozityviai:

pasitikslinimas, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą, persakyti kitaip.

3 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Įvairių girdimų garsų, pvz., aplinkos, gamtos, muzikos, kalbos garsų, žodžių, sakinių (tiesioginės, klausiamosios ir skatinamosios intonacijos) aptarimas, jų paskirties nurodymas. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, išsamus turinio atpasakojimas savais žodžiais, naudojant tinkamą raišką. Pagrindinės temos, intencijos įvardijimas. Emocinio santykio išsakymas. Išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Naujų žodžių, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose, žinomose situacijose, pažįstamame kontekste.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Pokalbio pradžios ir pabaigos etiketas (kreipimasis, sveikinimasis). Pokalbio inicijavimas, plėtojimas, išvengimas, kultūringas pertraukimas. Požiūrio išsakymo ir prieštaravimo etiketas. Išgirstos medžiagos komentavimas. Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakytinius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus ir rišlaus teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 3 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis.

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos: klausosi pozityviai: nusiteikia suprasti; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis.

4 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Įvairių girdimų garsų (pvz., aplinkos, gamtos, muzikos) aptarimas, palyginimas su žmonių vartojama kalba. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, išsamus turinio atpasakojimas savais žodžiais, nenukrypsant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Pokalbio pradžios ir pabaigos etiketas (kreipimasis, sveikinimasis). Pokalbio inicijavimas, plėtojimas, išvengimas, kultūringas pertraukimas. Požiūrio išsakymo ir prieštaravimo etiketas. Išgirstos medžiagos komentavimas. Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis. Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytais 4 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais.

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Naudojimasis strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos: klausosi pozityviai: nusiteikia domėtis; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, perfrazuojant mintį.

5 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Įvairių girdimų garsų (pvz., aplinkos, gamtos, muzikos) aptarimas, palyginimas su žmonių vartojama kalba. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Išsamus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Interviu. Planavimas, pasirengimas: tikslo apibrėžimas, temos ir respondento pasirinkimas, susisiekimasis su pašnekovu, vietos, laiko ir formos nustatymas (pvz., interviu-dialogas, interviu-monologas, interviu-pasakojimas), medžiagos pasirinktai temai ir apie respondentą iš įvairių šaltinių studijavimas, klausimų paruošimas.

Žodinio interviu užrašymas raštu, redagavimas, iliustravimas (pvz., nuotraukos, vaizdai, iliustracijos), teksto derinimas su kalbintu asmeniu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytais 5 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos tekstų skaitymą įvairiu tempu.

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

parodo kalbėtojui (žodiniu ir nežodiniu būdu), kad jo klausosi. Pvz., savais žodžiais išsako tai, ką kalbėtojas sako, rodydamas savo supratimą (pvz., *Taigi, kaip aš suprantu, tai, kas nutiko, buvo...?*), vartoja pritarimo teiginius (pvz., galvos linktelėjimu, žodžiais: *Tai smagu... Gerai... Nuostabu... ir pan.*).

6 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Įvairių girdimų garsų (pvz., aplinkos, gamtos, muzikos) aptarimas, palyginimas su žmonių vartojama kalba. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Išsamus ir nuoseklus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi, lyginimas, įvertinimas pagal nurodytas kriterijus. Tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Interviu. Planavimas, pasirengimas: tikslo apibrėžimas, temos ir respondento pasirinkimas, susisiekimas su pašnekovu, vietos, laiko ir formos nustatymas (pvz., interviu-dialogas, interviu-monologas, interviu-pasakojimas), medžiagos pasirinktai temai ir apie respondentą iš įvairių šaltinių studijavimas, klausimų paruošimas.

Žodinio interviu užrašymas raštu, redagavimas, iliustravimas (pvz., nuotraukos, vaizdai, iliustracijos), teksto derinimas su kalbintu asmeniu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 6 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu.

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją.

7 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi, lyginimas, įvertinimas pagal nurodytas kriterijus, faktų ir nuomonių skyrimas, išvadų padarymas. Vaizdingų žodžių ir frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Diskusija. Tiesos siekimas, prieštaravimas, sutarimas. Požiūrio išsakymas, diskutavimas konkrečia tema, prieštaravimas, savo pozicijos pagrindimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Reziūmavimas to, kas buvo išgirsta, ir tinkamų klausimų uždavimas.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Savos nuomonės reiškimas ir jos paaiškinimas, susitarimas, bendro sprendimo priėmimas.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 7 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis.

Informacinės kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Naudojimasis strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:
klausosi dėmesingai reikšmingos informacijos atrankai,
atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo.

8 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendradarbiavimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi, lyginimas, kritinis vertinimas, faktų ir nuomonių skyrimas, išvadų padarymas. Vaizdingų žodžių ir frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Diskusija. Tiesos siekimas, prieštaravimas, sutarimas. Požiūrio išsakymas, diskutavimas konkrečia tema, prieštaravimas, savo pozicijos pagrindimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Reziūnavimas to, kas buvo išgirsta, ir tinkamų klausimų uždavimas.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Savos nuomonės reiškimas ir jos paaiškinimas, susitarimas, bendro sprendimo priėmimas.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 8 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis, įvairiomis kalbomis.

Informacinės kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Naudojimasis strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

klausosi sąmoningai reikšmingos informacijos atrankai, atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, ją naudoja strategijų tobulinimui.

9 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendradarbiavimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje). Informacijos siejimas, paskirties ir naudos supratimas.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Argumentuotas savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su asmenine patirtimi, kontekstu, lyginimas, faktų ir nuomonių skyrimas, kritinis vertinimas, atsižvelgiant į informacijos patikimumą, pagrįstumą, išvadų darymas, apibendrinimas. Vaizdingų, tarptautinių žodžių ir frazių, citatų paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Debatai. Diskutavimas konkrečia tema, požiūrio išsakymas, savo pozicijos pagrindimas faktais, duomenimis, gyvenimo pavyzdžiais, tinkamų klausimų kėlimas, argumentų atrėmimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Konkretus, nuoseklus ir logiškas apibendrinimas to, kas buvo išgirsta, įtikinimas savo pozicijos teisumu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internetinėse pokalbių svetainėse) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, debatuose, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakytinius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytais 9 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai panaudojant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis, įvairiomis kalbomis, parodydamas įvairius jausmus, emocijas.

Įtikinamos kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimas klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Visų žemesnėse klasėse pažintų strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose.

10 klasė

1.1. Klausyti ir suprasti įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoti ir interpretuoti turinio elementus, nagrinėti tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, gebėti analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendradarbiavimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje). Informacijos siejimas, paskirties ir naudos supratimas.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Argumentuotas savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su asmenine patirtimi, kontekstu, lyginimas, faktų ir nuomonių skyrimas, kritinis vertinimas, atsižvelgiant į informacijos patikimumą, pagrįstumą, išvadų darymas, apibendrinimas. Vaizdingų, tarptautinių žodžių ir frazių, citatų paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

1.2. Dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tikslingai ir tinkamai komunikuoti (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą. Laikytis kalbos normų.

Debatai. Diskutavimas konkrečia tema, požiūrio išsakymas, savo pozicijos pagrindimas faktais, duomenimis, gyvenimo pavyzdžiais, tinkamų klausimų kėlimas, argumentų atrėmimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Reziūmavimas to, kas buvo išgirsta, įtikinimas savo pozicijos teisumu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internetinėse pokalbių svetainėse) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, debatuose, komandinio darbo) laikymasis.

1.3. Pristatyti sakininius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis, numatytomis 10 klasės turinio apimtyje, kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis, įvairiomis kalbomis, parodytą įvairius jausmus, emocijas.

Įtikinamos kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

1.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

Visų žemesnėse klasėse pažintų strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose.

Skaitymas ir teksto suvokimas

1 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Garso ir raidės ryšys. Trumpų ir nesudėtingų tekstų skaitymas skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniais balsu ir tyliai. Garsų tarimas, žodžių kirčiavimas, sakinių intonavimas. Skaitymo strategijos: skaitymas dar kartą; atsakinėjimas į klausimus; neaiškių žodžių reikšmės patikslinimas; teksto ir iliustracijų siejimas.

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės informacijos supratimas. Teksto tema. Informacijos siejimas su žiniomis iš kitų šaltinių. Nuomonės apie tekstą formulavimas, reiškimas ir pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius ir interesus atitinkantys negrožiniai tekstai: informaciniai ir medijų tekstai (pvz., skelbimai, instrukcijos, tvarkaraštis, filmas, paveikslėlių istorija, animacija, enciklopedijos). Knygų ir tekstų įvairovė. Namų ir klasės biblioteka.

2 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Trumpų ir nesudėtingų tekstų skaitymas balsu ir tyliai. Trumpų tekstų skaitymas vaidmenimis. Naudojimas strategijomis, pažintomis pirmoje klasėje. Naujos strategijos: pavadinimo aiškinimasis; kitų klausinėjimas; iliustravimas; žodinės ir nežodinės informacijos siejimas. Knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos).

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos radimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai. Svarbiausios detalės, faktai, veiksmy seka. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius ir interesus atitinkantys negrožiniai tekstai: informaciniai ir medijų tekstai (pvz., atsiminimai, laiškai, filmas, paveikslėlių istorija, elektroninis tekstas, animacija, enciklopedijos). Mokyklinė biblioteka. Naudojimosi biblioteka taisyklės.

3 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas. Skaitymo tempo pasirinkimas, pauzių darymas, loginiai kirčiai. Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse. Naujos strategijos: į akis krintančios informacijos (ilustracijos, pavadinimas ir kt.) peržvelgimas; turimų žinių prisiminimas; kitų ir savęs klausinėjimas; žodžių reikšmės patikslinimas (klausiant, žodynuose); savo įspūdžio fiksavimas simboliais.

Knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas).

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos siejimas ir palyginimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, tiesiogiai pasakyta pagrindinė mintis. Svarbiausios detalės, faktai, veiksmų seka. Teksto prasminės dalys. Informacijos siejimas su žiniomis iš kito šaltinio. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: dalykiniai, informaciniai ir medijų tekstai (pvz., filmas, reklama, skelbimas, sveikinimai, spaudos straipsniai, komiksai, elektroninis tekstas, animacija, žemėlapis, nesudėtingos schemas, instrukcijos). Mokyklinė biblioteka.

4 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas. Skaitymo būdo ir tempo pasirinkimas. Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse. Nujos strategijos: hipotezių kūrimas (apie ką gali būti tekstas); nuolatinis apmąstymas, ar suprantu prasme; reikšmingų žodžių, minčių radimas arba žymėjimas. Knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai).

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos siejimas ir palyginimas. Grožiniai ir negrožiniai tekstai. Teksto tema, raktiniai žodžiai, tiesiogiai pasakyta pagrindinė mintis. Svarbiausios detalės, faktai, veiksmų seka, priežasties ir pasekmės ryšys. Plano sudarymas. Informacijos iš dviejų skirtingų šaltinių siejimas su žiniomis. Nuomonės apie tekstą formulavimas, pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų tekstai (pvz., filmas, reklama, skelbimas, komiksai, spaudos straipsniai, elektroninis tekstas, animacija, žemėlapis, nesudėtingos schemas, instrukcijos). Biblioteka už mokyklos ribų.

5 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas. Taisyklingas garsų tarimas, žodžių kirčiavimas, sakinių intonavimas. Skaitymo būdo ir tempo pasirinkimas, pauzių darymas, loginiai kirčiai. Skaitymo strategijos: pavadinimo aiškinimasis; hipotezių kūrimas (apie ką gali būti tekstas); turimų žinių prisiminimas; nuolatinis

apmąstymas, ar suprantu prasmę; reikšmingų žodžių, minčių radimas ir žymėjimas; žodžių reikšmės patikslinimas (klausiant, tradiciniuose ir skaitmeniniuose žodynuose); klausimų kėlimas; laiko juostos, minčių žemėlapis ir kitų nesudėtingų schemų sudarymas. Savo nuomonės, įspūdžio fiksavimas simboliais; žodinės ir nežodinės informacijos siejimas. Knygos sandara.

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas ir grupavimas. Informacijos šaltinio patikimumas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, priežasties ir pasekmės ryšys. Informacijos siejimas su žiniomis iš kelių skirtingų šaltinių. Raiškos priemonės, jų kuriama prasmė. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas. Plano sudarymas (paprasto ir sudėtinio (išplėstinio)).

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete ir viešojoje erdvėje: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., filmas, reklama, komiksai, interviu, elektroninis tekstas, dainovaizdis, vaikų literatūros ekranizacijos, žemėlapis, nesudėtingos schemas). Biblioteka už mokyklos ribų.

6 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas. Taisyklingas garsų tarimas, žodžių kirčiavimas, sakinių intonavimas. Skaitymo būdo ir tempo pasirinkimas, pauzių darymas, loginiai kirčiai. Naudojimas strategijomis, pažintomis penktoje klasėje. Naujos strategijos: hipotezių kūrimas (apie ką gali būti tekstas) ir būdų jas patikrinti ieškojimas; turimų žinių prisiminimas ir siejimas su nauja informacija; reikšmingų žodžių, minčių radimas (minčių išrašymas ir komentarų rašymas).

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas ir grupavimas. Informacijos šaltinio patikimumo vertinimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Informacijos siejimas su žiniomis iš kelių skirtingų šaltinių. Raiškos priemonės, jų prasmės. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas. Plano sudarymas (paprasto ir sudėtinio (išplėstinio)). Teksto, dailininkų iliustracijų, spektaklio, filmo palyginimas.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., filmas, reklama, komiksai, interviu, reportažas, elektroninis tekstas, dainovaizdis, vaikų literatūros ekranizacijos, spektakliai, žemėlapis, nesudėtingos schemas). Biblioteka už mokyklos ribų.

7 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas kaip prasmės pateikimo būdas. Skaitymo strategijų (skaitymo rūšies (apžvalginis, atrenkamasis) pasirinkimas, svarbios informacijos pasižymėjimas, žodžių reikšmės patikslinimas tradiciniuose ir skaitmeniniuose žodynuose, žinyuose) taikymas.

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas ir apibendrinimas. Informacijos šaltinio patikimumo vertinimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis, hipotezės kėlimas. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Teksto vertės aptarimas, problemų refleksija. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams (jaunimui ir plačiajai visuomenei) skirti tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinybų straipsniai, dienoraščiai, atsiminimai; reklama, nesudėtingos schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Skaitmeninė biblioteka.

8 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas kaip prasmės ir nuotaikos pateikimo būdas. Skaitymo strategijų (skaitymo rūšies (apžvalginis, atrenkamasis, analitinis) pasirinkimas, svarbios informacijos pasižymėjimas, reikšmingų žodžių, minčių radimas (minčių išrašymas, pabraukimas, tezių formulavimas), įvairių schemų sudarymas) taikymas.

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas ir apibendrinimas. Teksto tema, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė,

priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Teksto vertės aptarimas, problemų refleksija. Nuomonės apie tekstą formulavimas. Informacijos šaltinio patikimumas, informacijos objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams (jaunimui ir plačiajai visuomenei) skirti tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, diskusiniai ir mokslo populiarieji straipsniai, dienoraščiai, atsiminimai; reklama, nesudėtingos schemos, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

9 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Raiškūs skaitymas kaip individualaus suvokimo išraiškos būdas. Žodinės ir vaizdinės, grafinės medžiagos siejimas. Visų pažintų žemesnėse klasėse strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose (pvz., konspektavimas, schemų sudarymas, hipotezių kėlimas ir tikrinimas, teksto supratimo aptarimas ir kt.).

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas, kritiškas vertinimas ir apibendrinimas. Teksto tema, pagrindinė mintis, išvadų darymas. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Tekstų tipai, žanrai. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Nuomonės apie tekstą formulavimas. Informacijos šaltinio patikimumas, informacijos objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“. Žiniasklaidos paskirtis ir ypatybės.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi įvairių socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairaus pobūdžio tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, diskusiniai, polemikai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laiški, įvairūs skaitmeniniai žodynai; reklama, schemos, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Žiniasklaidos žanrai.

10 klasė

2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos

Igytų skaitymo technikų ir strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose (pvz., konspektavimas, schemų sudarymas, hipotezių kėlimas ir tikrinimas, teksto supratimo aptarimas ir kt.).

2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas, kritiškas vertinimas ir apibendrinimas. Teksto tema, pagrindinė mintis, išvadų darymas. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Tekstų tipai, žanrai. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Teksto vertės aptarimas, problemų refleksija. Nuomonės apie tekstą formulavimas. Informacijos šaltinio patikimumas, informacijos objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“. Manipuliacijų ir propagandos apraiškos. Autorių teisės ir jų saugumas. Žiniasklaidos paskirtis ir ypatybės.

2.3. Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai

Skaitomi įvairių socialinį kultūrinį kontekstą apimantys gana abstrakčios tematikos įvairaus pobūdžio tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, diskusiniai, polemikai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laišakai, įvairūs skaitmeniniai žodynai; reklama, schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Žiniasklaidos žanrai.

Rašymas ir teksto kūrimas

1 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Paaškinimas, kas pavaizduota paveikslėlyje. Kelių paveikslėlių paaškinimų siejimas į rišlų tekstą, vartojant žodžius, išreiškiančius įvykių seką ir vietą.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Atsakymas į klausimą pilnu sakiniu. Trumpas informacinis tekstas (žodžiu). Trumpas pasakojimas (žodžiu) pagal kelių paveikslėlių seką.

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Raidžių rašymas ir jungimas. Didžioji ir mažoji raidė.

Žodžio, sakinio rašymas. Didžioji raidė sakinio pradžioje. Žinomų ir vartojamų žodžių rašyba. Minkštųjų priebalsių užrašymas.

2 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Trinarė pasakojimo struktūra. Įžanga, dėstymas, pabaiga, jų turinys.

Leksika, padedanti išreikšti įvykių seką, laiką ir vietą.

Pasakojimas pagal planą, perskaitytą tekstą ir (ar) paveikslėlių seriją.

Informacijos apie daiktų ypatybes užrašymas (pasirengimas aprašymui).

Laiško struktūra (kreipinys, vietovė, data, atsisveikinimas, parašas) ir rašymas pagal pavyzdį.

Kvietimo redagavimas.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Trumpas informacinis tekstas (žodžiu ir raštu). Pasakojimas. Trumpas laiškas. Kvietimas. Sveikinimai (lenk. *zyczenia*). Kūrybiniai bandymai (pvz., pasaka, eilėraštis ir pan.)

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Aiškus žodžių ir sakinių rašymas.

Pagrindinės rašybos taisyklės (didžioji ir mažoji raidė, dalelytės *ne* rašymas, minkštieji priebalsiai, žodžiai su specifiniais kalbos rašto ženklais¹) ir pavyzdžių nagrinėjimas. Naujų žodžių rašyba (plėtojant leksiką).

Kūrinio pavadinimo užrašymas. Adreso rašymas. Dažniausiai vartojamų santrumpų rašymas. Skaičių žodinis užrašymas.

3 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

¹ Pvz., baltarusių:; lenkų: *ó, u, rz, ź, q, ę, ch, h*; rusų:

Trinarė pasakojimo struktūra. Įžanga (užuomazga), dėstymas (veiksmo vystymasis, kulminacija), pabaiga (atomazga).

Trinarė aprašymo struktūra. Įžanga, dėstymas, pabaiga.

Sakinių siejimas. Leksikos vartojimas siekiant teksto rišlumo (sinonimai, antonimai, įvardžiai ir kt.).

Leksika, padedanti aprašyme išreikšti vietą erdvėje ir erdvės tvarką, aptarti ir grupuoti objektų ypatingus bruožus ir detales.

Aiškinamojo teksto kūrimas pagal modelį: klausimas – atsakymas.

Klausimų sudarymas, ruošiantis interviu. Atsakymas į klausimą keliais sakiniais.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Pasakojimas. Konkretaus objekto aprašymas. Trumpas aiškinamasis tekstas.

Dienoraštis. Įrašas (lenk. *notatka*). Elektroninis laiškas. Sveikinimai (lenk. *zyczenia i gratulacje*). Skelbimas.

Kūrybiniai bandymai (pvz., dienoraštis, eilėraštis ir pan.)

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Dailus ir aiškus rašymas. Trumpų tekstų rašymas kompiuteriu. Rankraščio parengimas pateikimui. Paraštės.

Pagrindinės rašybos taisyklės (...) ir jų taikymas, rašant sakinį ir trumpą tekstą.

Sudurtinių žodžių rašyba. Datos rašymas, sutrumpinimų rašymas. Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų).

Iliustracijos parinkimas teksto fragmentui. Teksto prezentacijos su atitinkančiomis iliustracijomis parengimas.

Informacijos pateikimas minčių žemėlapiu, lentelės forma.

4 klasė

3.1. Rišlauso teksto kūrimas ir redagavimas

Pastraipa. Pastraipos pagrindinė mintis. Sakinių siejimas pastraipoje.

Leksikos ir gramatinių formų vartojimas siekiant teksto rišlumo.

Dominuojantis įspūdis ir detalės aprašyme.

Aiškinamojo teksto kūrimas pagal modelius: klausimas – atsakymas, teiginys – pavyzdys.

Nuomonės išreiškimas ir paaiškinimas.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Paveikslo, žmogaus aprašymas. Aiškinamasis tekstas. Žinutė. Neoficialus laiškas. Sveikinimai, linkėjimai (lenk. *życzenia i gratulacje, pozdrowienia*). Kūrybiniai bandymai (pvz., eilėraštis, pasakojimas ir pan.).

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Sklandus ir aiškus rašymas ranka ir kompiuteriu.

Pagrindinių rašybos taisyklių automatinis taikymas (dažniausių atvejų). Pagrindinės rašybos taisyklės ir jų taikymas rašant tekstą. Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Iliustracijų parinkimas tekstui. Informacijos pateikimas ir grupavimas minčių žemėlapiu, lentelės forma.

5 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Trinarė teksto struktūra. Teksto temos nagrinėjimas. Teksto planavimas. Rašymas pagal planą.

Esminė informacija ir detalės sakinyje, pastraipoje, tekste. Pastraipos pagrindinė mintis.

Leksikos ir gramatinių formų vartojimas pastraipos ir teksto rišlumui pasiekti. Rišlaus teksto kūrimas remiantis planu, iliustracija, lentelė ir pan.

Teksto su tiesiogine ir netiesiogine kalba kūrimas. Atpasakojimas. Pasakojimas pirmuoju ir trečiuoju asmeniu. Aiškinamojo teksto kūrimas pagal anksčiau pažintus modelius. Dominuojantis įspūdis ir detalės aprašyme. Tinkamų detalių parinkimas ir rūšiavimas.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Iliustracijos, paveikslo, gamtos reiškinių, aplinkos aprašymas.

Pranešimas apie įvykius. Dienoraštis. Atpasakojimas. Dalykinis tekstas. Instrukcija. Kvietimas. Skelbimas. Kūrybiniai bandymai (pvz., pasakojimas, eilėraštis, afiša, scenarijus, dienoraštis ir kt.).

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas. Kompiuterinis rašymas.

Pagrindinių rašybos taisyklių automatiškas taikymas (dažniausių atvejų) rašant tekstą. Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų).

Iliustracijų parinkimas teksto fragmentams. Informacijos pateikimas ir grupavimas minčių žemėlapiu, lentelės forma. Citata. Pavienių citatų įterpimas į tekstą.

6 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Pasiruošimas teksto kūrimui. Teksto kūrimo eiga.

Medžiagos atranka, informacijos ir pavyzdžių parinkimas ir pateikimas.

Pastraipos tema ir vidinis rišlumas.

Rišlaus teksto kūrimas remiantis planu, schema, minčių žemėlapiu, lentele ir pan. Grafiniai teksto rišlumo požymiai (pavadinimas, pastraipos, skyrybos ženklai: dvitaškis, brūkšnys, skliausteliai).

Aiškinamojo teksto kūrimas pagal modelius: žinoma – nežinoma, neigimas – teigimas ir anksčiau pažintus modelius. Apibrėžimų formulavimas pagal pavyzdį.

Teksto atpasakojimo principai ir eiga. Teksto su tiesiogine ir netiesiogine kalba atpasakojimas.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Pasakojimas ir atpasakojimas su tiesioginės ir netiesioginės kalbos elementais. Žmogaus aprašymas pasirinktame fone (aplinkoje). Charakteristika.

Aiškinamasis tekstas. Sveikinimai, linkėjimai. Dedikacija. Padėka. Instrukcija. Ataskaita (perskaitytos knygos, dalyvavimo įvykyje ir pan.).

Kūrybiniai bandymai.

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas. Sklandus kompiuterinis rašymas. Teksto išdėstymas puslapyje.

Pagrindinių rašybos taisyklių automatiškas taikymas rašant tekstą.

Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Knygos bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai.

Iliustracijų parinkimas teksto fragmentams. Informacijos pateikimas, grupavimas ir informacijos elementų ryšių pavaizdavimas minčių žemėlapiu, lentelės, schemas forma. Citata. Citatų įterpimas į tekstą.

7 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Temos nagrinėjimas ir potemių išskyrimas. Pagrindinė mintis ir jos sudedamosios dalys. Teksto struktūros planavimas. Loginiai ryšiai tarp teksto dalių.

Medžiagos atranka teksto kūrimui. Pavyzdžių, argumentų parinkimas ir pateikimas.

Teksto rišlumas. Leksikos ir gramatinių formų vartojimas sakiniams / teksto fragmentams / pastraipos susieti (pvz., sinonimai, antonimai, įvardžiai, jungtukai). Grafiniai teksto rišlumo požymiai.

Samprotaujamojo rašinio trinarė struktūra. Samprotavimo teksto kūrimas remiantis analize, lyginimu, klasifikacija ar (ir) pagal anksčiau pažintus aiškinimo modelius.

Viešos kalbos tikslas ir struktūra. Glaustasis ir smulkusis atpasakojimas. Teksto redagavimas pagal pateiktus kriterijus.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Paveiklo aprašymas ir interpretavimas. Vidinių išgyvenimų, situacijos aprašymas. Literatūrinio veikėjo charakteristika. Trumpas samprotavimo rašinys. Trumpa vieša kalba. Informacinis užrašas.

Kūrybiniai bandymai.

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas taikant rašybos taisykles. Sklandus kompiuterinis rašymas. Teksto estetiškas išdėstymas puslapyje.

Kompiuterinis teksto redagavimas (šrifto dydis ir tipas, šriftų tipai, tarpai tarp eilučių, tarpas ir t. t.).

Naujų žodžių, sudėtinių pavadinimų ir jų gramatinių formų, priešdėlių ir priesagų, sutrumpinimų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Paveiklo, filmo bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai.

Įvairios iliustracinės medžiagos siejimas su teksto fragmentais. Citavimas. Informacijos pateikimas, grupavimas ir informacijos elementų santykių pavaizdavimas pasirinkta verbaline arba neverbaline forma.

8 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Samprotaujamojo rašinio temos nagrinėjimas; kuriamo teksto temos vientisumas. Pagrindinė mintis: tezė / hipotezė. Pagrindinės minties suskirstymas į teiginius. Teksto planavimas. Argumentavimo teksto struktūra.

Argumentų parinkimas ir pateikimas.

Teksto rišlumo paisymas. Leksikos ir gramatinių formų vartojimas sakiniams / teksto fragmentams / pastraipos susieti (pvz., sinonimai, antonimai, įvardžiai,rieveiksmiai, jungtukai, žodžių tvarka sakinyje).

Minčių ir nuomonės reiškimas rišliu tekstu.

Teksto redagavimas pagal kriterijus.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Skulptūros, fotografijos aprašymas. Lyginamoji charakteristika. Anotacija. Recenzija. Trumpas samprotavimo rašinys. Trumpa vieša kalba. Prašymas. Gyvenimo aprašymas (CV). Kūrybiniai bandymai.

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas taikant rašybos ir kalbos kultūros taisykles. Teksto estetiškas ir logiškas išdėstymas puslapyje. Sklandus kompiuterinis rašymas. Kompiuterinis teksto redagavimas.

Greitas rašymas, taikant santrumpas ir sutrumpinimus, simbolius ir kitas strategijas.

Rašybos taisyklių taikymas. Naujų žodžių, pavadinimų ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų).

Elektroninio išteklių bibliografinis aprašymas. Skulptūros, fotografijos bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai.

Įvairios iliustracinės medžiagos panaudojimas kuriant ir pateikiant tekstą. Teksto ir iliustracijų išdėstymas puslapyje.

9 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

Kuriamo teksto forma / žanras, tikslas ir adresatas. Temos nagrinėjimas ir medžiagos atranka.

Argumentų tipai. Argumentavimo ir įtikinimo būdai. Kontrargumentai.

Kitų žmonių požiūrių ir nuomonių aiškus perteikimas. Savo nuomonės pateikimas ir argumentavimas.

Tikslingas aprašymo, pasakojimo elementų ir citatų vartojimas samprotavimo tekste ir viešojo kalboje.

Žodyno ir įvairių gramatinių konstrukcijų vartojimas redaguojant, taisant ir tobulinant tekstą, siekiant teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Samprotavimo rašinys. Vieša kalba. Anotacija (knygos, kito kūrinio). Biografinė žinutė (lenk. *biogram*). Nesudėtingo mokslo populiarinimo teksto santrauka. Motyvacinis laiškas. Kūrybiniai bandymai, pvz., straipsnis, scenarijus, dienoraštis, tinklaraštis, eilėraščiai, dainų tekstai ir pan.).

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas. Sklandus kompiuterinis rašymas. Greitas rašymas, taikant planą, santrumpas, sutrumpinimus, simbolius ir kitas strategijas. Kompiuterinis teksto redagavimas. Įvairios iliustracinės medžiagos tinkamas panaudojimas.

Rašybos, skyrybos ir kalbos kultūros taisyklių taikymas.

Bibliografinis šaltinių aprašas.

10 klasė

3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas

9 klasės medžiagos kartojimas ir gilinimas.

Loginių ryšių tarp teksto dalių rūšys: chronologinis, priežasties – pasekmės, situacija – vertinimas, epizodas – refleksija, bendra – detalu). Argumentų ir kontrargumentų seka tekste. Tikslingas aprašymo, pasakojimo, atpasakojimo, charakteristikos elementų ir citatų vartojimas samprotavimo tekste ir viešojo kalboje.

Kalbos pažinimo žinių, žodyno ir įvairių gramatinių konstrukcijų vartojimas redaguojant, taisant ir tobulinant tekstą, siekiant teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo.

3.2. Tekstų rūšys ir žanrai

Samprotavimo rašinys. Straipsnis. Recenzija. Nesudėtingo mokslo populiarinimo teksto santrauka. Vieša kalba. Anotacija.

Kūrybiniai bandymai.

3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas

9 klasės medžiagos kartojimas ir gilinimas.

Kalbos (sistemos) pažinimas

1 klasė

Fonetika ir tarimas

Garsas ir raidė. Taisyklingas garsų žymėjimas raidėmis. Abėcėlė, raidžių pavadinimai. Balsiai ir priebalsiai. Skardieji ir duslieji, kietieji ir minkštieji priebalsiai.

Skiemuo. Žodžio skirstymas į skiemenis.

Žinomų ir vartojamų žodžių tarimas ir kirčiavimas.

Skirtumai tarp tarimo ir rašybos.

Sakinio intonacija.

Leksika ir žodžių daryba

Žodis ir reikšmė.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Žodžiai, reiškiantys daiktų, asmenų, veiksmų ir požymių pavadinimus.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinis sakinytis.

Tiesioginiai, klausiamieji, skatinamieji, šaukiamieji sakiniai.

Skyrybos ženklai sakinio gale: taškas, klaustukas, šauktukas.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Vartojamos Lietuvoje kalbos. Leksikos ir rašto skirtumų pavyzdžiai.

2 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškūs skaitymas ir kalbėjimas.

Balsių ir priebalsių taisyklingas ir raiškus tarimas ir žodžių kirčiavimas.

Balsių ir priebalsių skirstymas (pvz., skardieji ir duslieji, kietieji ir minkštieji).

Sakinio intonacija.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Žodžio šaknis.

Sinonimų ir antonimų vartojimas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardžio reikšmė ir gramatinės kategorijos: giminė, vienaskaita ir daugiskaita.

Būdvardžio reikšmė.

Veiksmažodžio reikšmė.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinių ir išplėstinių sakinių sudarymas vartojant klausimus.

Klausiamųjų sakinių sudarymas.

Būdvardžių ir daiktavardžių derinimas gimine ir skaičiumi.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Bendrinė kalba ir regioninis gimtosios kalbos variantas. Leksikos skirtumų pavyzdžiai.

3 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškusis grožinio teksto skaitymas.

Balsių ir priebalsių taisyklingas ir raiškus tarimas ir žodžių kirčiavimas.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Žodžio sandara: šaknis, priešdėlis, priesaga ir galūnė.

Daugiareikšmiai žodžiai. Tiesioginė ir perkeltinė reikšmė.

Aiškinamasis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos žodynas. Abėcėlinė žodžių tvarka.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Taisyklingų daiktavardžių ir būdvardžių formos. Linksnių pavadinimai ir klausimai.

Kamienas ir galūnė.

Prielinksnių vartojimas.

Bendratis. Veiksmažodžių (esamojo, būtojo ir būsimojo laiko) asmenavimas.

Asmeniniai įvardžiai (išrinkti linksniai).

Prieveiksmis.

Skaitvardžiai. Skaičiai ir datos.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinių ir išplėstinių sakinių sudarymas.

Pagrindinės vientisinio sakinio dalys: tarinys (išreikštas asmenuojamąja veiksmažodžio forma) ir veiksnys (išreikštas daiktavardžio vardininku).

Būdvardžių ir daiktavardžių derinimas gimine, skaičiumi ir linksniumi.

Kreipinys, jo forma ir skyrybos būdai (kablelis, šauktukas).

Kalba kaip socialinis reiškinys

Bendrinė kalba ir regioninis gimtosios kalbos variantas. Leksikos, tarimo ir gramatikos (pvz., giminės) skirtumai.

4 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškūs grožinio teksto skaitymas. Eilėraščio intonacija ir ritmas.

Kalba ir raštas.

Balsių supanašėjimas. Skardziųjų priebalsių suduslėjimas.

Būdinga kalbai priebalsių ir (ar) balsių kaita.

Taisyklingas žodžių kirčiavimas.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Šaknies balsių ir priebalsių kaita giminiškuose žodžiuose.

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai (apibūdina, pateikia pavyzdžių).

Priešdėlinių ir priesaginių žodžių daryba.

Baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos rašybos žodynas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaitėba

Savarankiškos kalbos dalys (daiktavardis, būdvardis, veiksmažodis,rieveiksmis). Semantiniai ir (ar) gramatiniai kalbos dalių požymiai.

Taisyklingas daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas.

Dažniausiai vartojamų veiksmažodžių asmenavimas.

Prielinksnių ir jungtukų vartojimas.

Sintaksė ir skyryba

Sakinys ir sakinio atitikmuo.

Žodžiai, apibrėžiantys veiksnį ir tarinį, klausimų kėlimas sakinio žodžiams.

Žodžių derinimas sakinyje gimine, skaičiumi ir linksniu.

Sudėtiniai sujungiamieji ir prijungiamieji sakiniai pagrindiniams (pvz., priešinio, įvykio sekos, priežasties) santykiams išreikšti ir jų skyryba.

Pagrindinių prielinksnių vartojimas.

Tiesioginė ir netiesioginė kalba. Tiesioginės kalbos skyrybos ženklai (brūkšnys, dvitaškis, kabutės).

Kalba kaip socialinis reiškinys

Vartojamos Europoje kalbos. Žinomų kalbų leksikos ir gramatikos (pvz., daiktavardžių linksniavimo) panašumai ir skirtumai.

Dvikalbystės (daugiakalbystės) nauda ir padariniai.

5 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškūs grožinio teksto skaitymas. Eilėrašcio intonacija, nuotaika ir ritmas.

Balsių ir priebalsių klasifikacija.

Taisyklingas ir raiškus žodžių tarimas ir šnekamoji kalba.

Sakytinės kalbos kultūra.

Leksika ir žodžių daryba

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai (vartoja terminus, apibūdina, pateikia pavyzdžių).

Neologizmai, jų atsiradimo priežastis.

Paprastieji žodžiai ir dariniai. Žodžių darybos būdai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalboje.

Sinonimų žodynas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaita

Tikriniai ir bendriniai daiktavardžiai. Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas.

Eigos ir įvykio veiksmažodžių skyrimas pagal klausimus. Veiksmažodžių kaitymas laikais ir asmenimis. asmenavimas laikais.

Veiksmažodžio liepiamoji nuosaka.

Būdvardžių ir prieveiksmių laipsniavimas.

Asmeniniai, savybiniai, parodomieji įvardžiai. Asmeninių įvardžių linksniavimas.

Jaustukas ir išiktukas, jų vaidmuo sakinyje.

Sintaksė ir skyryba

Žodžių junginiai: pagrindinis ir priklausomasis žodis, klausimų kėlimas sakinio žodžiams.

Pagrindinės sakinio dalys: tarinys ir veiksnys. Antrininkės sakinio dalys: pažyminy, aplinkybės, papildinys.

Vienarūšės sakinio dalys ir jų skyryba (kablelis ir dvitaškis).

Dažniausiai vartojamų veiksmažodžių valdymas ir papildinių formos (taip pat su prielinksniais).

Jaustuko ir išiktuko skyryba sakinyje.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Asmenvardžių ir vietovardžių kilmė. Liaudies etimologija.

Kalbų, vartojamų Lietuvoje, tarpusavio įtaka. Kitų kalbų įtakos padariniai gimtosios kalbos leksikos ir gramatikos (pvz., daiktavardžių giminės) lygmenyje.

6 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškiojo grožinio teksto skaitymo įgūdžių tobulinimas.

Taisyklingas priebalsių ir (ar) balsių tarimas įvairiose žodžio pozicijose. Priebalsių junginių tarimas.

Skolinių tarimas ir kirčiavimas.

Morfonologinė priebalsių ir balsių kaita (pvz., *k – cz*).

Taisyklingo bendrinės kalbos tarimo įgūdžių lavinimas.

Taisyklingos tarties žodynas.

Leksika ir žodžių daryba

Daugiareikšmiai žodžiai. Perkeltinės reikšmės atsiradimo būdai.

Frazeologizmai (atpažinimas ir vartojimas).

Skoliniai. Skolinių žodynas.

Šnekamosios kalbos leksikos ypatumai.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Skaitvardžių skirstymas pagal reikšmę: kiekiniai, kuopiniai, trupmeniniai ir kelintiniai. Kelintinių ir kiekinių skaitvardžių linksniavimas.

Įvardžių skirstymas pagal reikšmę. Įvardžių linksniavimas ir vartojimo ypatumai.

Prieveiksmių skirstymas pagal reikšmę ir struktūrą.

Būdvardžių irrieveiksmių laipsniavimo būdai.

Kitos nekaitomosios kalbos dalys ir jų vaidmuo sakinyje – prielinksnis, jungtukas, jaustukas ir ištiktukas, dalelytė.

Norminis lenkų kalbos žodynas.

Sintaksė ir skyryba

Pagrindinės vientisinio sakinio dalys: tarinys ir veiksny. Tarinio ir veiksnio rūšys ir reiškinio būdai.

Antrininkės sakinio dalys: pažymins, aplinkybės, papildinys. Pažyminio rūšys, reiškinio būdai ir tvarka sakinyje. Tiesioginis ir netiesioginis papildinys ir jo reiškinio būdai. Aplinkybių skirstymas pagal reikšmę ir jų reiškinio būdai.

Skaitvardžio ir daiktavardžio derinimas gimine ir linksniu.

Žodžiai ir posakiai, nesusiję su sakiniais (kreipiniai, įterpiniai), ir jų skyryba.

Įvairių rūšių sudėtiniai sujungiamieji sakiniai, jų jungimo būdai ir skyryba. Sujungiamieji jungtukai.

Kablelio, brūkšnio, skliaustelių vartojimas.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Buitinis (šnekamasis) stilius, jo požymiai ir vartojimo sritys.

Baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos buitinio stiliaus Lietuvoje ypatumai. Kitų kalbų poveikio pavyzdžiai (pvz., leksikos, tarties) šnekamojoje kalboje.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos linksniavimui ir asmenavimui.

7 klasė

Fonetika ir tarimas

Igytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Homonimai.

Frazeologizmai ir jų kilmė. Frazeologizmų vartojimo ypatumai.

Ekspresyvioji leksika, stilistiniai žodžių atspalviai.

Internetiniai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos žodynai.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kuopinių skaitvardžių linksniavimas ir jų vartosena.

Konstrukcijų, susidedančių iš kelių skaitvardžių, linksniavimas.

Eigos ir įvykio veiksmažodžiai. Dalyvių daryba, rūšys ir vartosena.

Veiksmažodžio tariamoji nuosaka.

Beasmenės veiksmažodžio formos

Sintaksė ir skyryba

Igytų 6 klasėje žinių apie sakinio dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose. Sakinio dalių reiškinys įvairiomis kalbos dalimis.

Žodžių junginių rūšys (derinimas, valdymas, šliejimas).

Veiksmažodžių valdymo ypatumai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalboje.

Dalyvinis sakinio atitikmuo ir jo skyryba.

Išplėstinis dalyvinis pažyminytis ir jo skyryba.

Tiesioginės kalbos skyryba. Tiesioginės kalbos keitimas netiesiogine kalba.

Citatų pateikimo būdai ir skyryba.

Kabučių vartojimo atvejai.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Mokslo populiarinimo tekstų paskirtis ir kalbos ypatumai.

Bendrinė kalba, tarmės ir žargonai. Jaunimo žargonas. Jaunimo žargono specifika Lietuvoje. Žargoninės leksikos pavyzdžiai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos žodžių junginių struktūrai (pvz., linksnio forma, prielinksnis).

8 klasė

Fonetika ir tarimas

Igytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Bendros ir konkrečios reikšmės žodžiai. Hiperonimai.

Frazeologizmų klasifikacija pagal sintaksinius ryšius.

Archaizmai, pasenusi leksika ir neologizmai.

Sudurtiniai žodžiai, jų rūšys ir darybos būdai.

Sutrumpinimai ir santrumpos. Santrumpų darybos būdai.

Frazeologijos žodynas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardžių linksniavimo ypatumai, galūnių pasirinkimo kriterijai.

Tikrinių daiktavardžių (asmenvardžių ir vietovardžių) linksniavimas.

Veikiamoji ir neveikiamoji veiksmažodžio rūšys, jų vartoseną. Veikiamosios rūšies keitimas neveikiamąja rūšimi.

Dalelytė, jos vaidmuo kalboje.

Sintaksė ir skyryba

Igytų 5–7 klasėje žinių apie kalbos dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose. Kalbos dalių sintaksinis vaidmuo sakinyje.

Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai, jų rūšys, šalutinių sakinių jungimo būdai ir skyryba. Prijungiamieji jungtukai.

Jungtukų vartoseną ir stilistinis atspalvis.

Mišrieji sudėtiniai sakiniai.

Sakinių priklausomybės.

Kabliataško vartojimo atvejai.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Dalykinio stiliaus kalbos ypatumai.

Kalba kaip istoriškai besikeičiantis reiškinys. Leksika – greičiausiai kintanti kalbos sistemos dalis. Pasenusieji ir naujieji žodžiai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos sintaksinėms konstrukcijoms ir žodžių tvarkai.

9 klasė

Fonetika ir tarimas

Įgytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Įgytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Frazeologizmų klasifikacija pagal kilmę.

Leksiniai skoliniai ir jų kilmė.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Įgytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Kalbos dalių, jų gramatinių požymių atpažinimas sintaksinėje sakinio analizėje.

Taisyklingos gramatinių formų vartosenos sisteminimas (pvz., lentelės, žemėlapiu forma).

Tipinių gramatikos klaidų atpažinimas ir taisymas nurodytuose tekstuose. Norminių šaltinių naudojimas.

Sintaksė ir skyryba

Įgytų 6–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, gebėjimų taikymas ir tobulinimas naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

Įvairių sintaksinių konstrukcijų keitimas (pvz., vientisinius sakinius paversti sudėtinu sakiniu), siekiant stiliaus aiškumo.

Pagrindinių skyrybos ženklų (kablelio, brūkšnio, dvitaško, daugtaško, skliaustų, kabučių, kabliataško) funkcijos ir vartojimo taisyklės.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Tautų tarpusavio kontaktai ir kalbiniai skoliniai istoriniame kontekste.

Indoeuropiečių kalbų svarbiausios grupės (germanų, romanų, slavų, baltų). Slavų kalbos ir jų giminystės ryšiai. Bendra leksika. Baltarusių / lenkų / rusų kalbos ypatumai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbai, skirtumų atpažinimas.

10 klasė

Fonetika ir tarimas

Įgytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Įgytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Naujadarai. Leksikos internacionalizacija.

Senų ir naujų skolinių adaptacija lenkų kalboje.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Įgytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Kalbos dalių, jų gramatinių požymių atpažinimas ir jų stilistinio vaidmens suvokimas tekstų analizėje.

Tipinių gramatikos klaidų atpažinimas ir taisymas redaguojant savo rašinį. Įvairių norminių šaltinių naudojimas.

Sintaksė ir skyryba

Įgytų 6–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, gebėjimų taikymas ir tobulinimas naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

Įvairių sinoniminių sintaksinių konstrukcijų taikymas, siekiant stiliaus aiškumo ir žanro tikslumo. Būdingų dalykinei kalbai konstrukcijų (pvz., beasmenių sakinių su neveikiamosios rūšies dalyvių formomis) vartojimas.

Pagrindinių skyrybos ženklų (kablelio, brūkšnio, dvitaškio, daugtaškio, skliaustų, kabučių, kabliataškio) vartojimo skirtumai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių kalbose.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Globalizacijos procesų poveikis tautinėms kalboms. Anglų kalbos įtaka.

Baltarusių / lenkų / rusų ir lietuvių kalbų giminystės ryšiai. Leksikos ir gramatikos panašumai. Lietuvių–baltarusių / lenkų / rusų kalbų žodynas. Vertimo bandymai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbai, skirtumų atpažinimas.

Literatūros ir kultūros pažinimas

1 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste.

Lyrikos analizė:

- temos nusakymas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos – atpažinimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų: veikėjų, vietos, įvykio – aptarimas;
- temos nusakymas.

Dramos analizė:

- dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto ir prozos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaityto kūrinio, kaip antai mįslė, patarlė, skaičiuotė, pasaka, legenda, daina, atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Grožinės (meninės) kalbos ir šnekamosios kalbos atpažinimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Literatūrinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių atpažinimas ir jų paaiškinimas, kai yra suteikiama pagalba;
- įspūdžio, patirto skaitant kūrinį, išsakymas;
- grožinio teksto nuotaikos (linksni, liūdni, juokingi kūriniai / epizodai) nusakymas;
- labiausiai patikusios (vaizdingiausios, įdomiausios, juokingiausios ar pan.) teksto vietos nurodymas;
- savo nuomonės apie perskaitytą tekstą išsakymas, remiantis iliustracijomis, asmenine patirtimi;
- nusakymas, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- filmų, animacijos, spektaklių vaikams aptarimas;
- savo įspūdžio ir nuomonės išsakymas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Svarbiausi dalykai mano gyvenime.
- Aš ir mano šeima.
- Kur prasideda Tėvynė.
- Stebuklinga juoko galia.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- skirtingų laikotarpių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva.

Bendrasias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose bus pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomasias užduotis:

- pamokos skirtingose kultūrinėse erdvėse (pvz., teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- mokykliniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiomis Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos asmenybėmis.

Literatūros ir kultūros pažinimas. 2 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste.

Lyrikos analizė:

- temos nusakymas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos – atpažinimas.

Epikos analizė:

- temos nusakymas;
- eilėraščio elementų: eilutes, strofos atpažinimas.

Dramos analizė:

dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto ir prozos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaityto kūrinio, kaip antai mįslė, patarlė, skaičiuotė, pasaka, legenda, daina, atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Grožinės (meninės) kalbos ir šnekamosios kalbos atpažinimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškų pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių atpažinimas ir jų paaiškinimas, kai yra suteikiama pagalba;
- įspūdžio, patirto skaitant kūrinį, išsakymas;
- grožinio teksto nuotaikos (linksmi, liūdni, juokingi kūriniai / epizodai) nusakymas;
- labiausiai patikusios (vaizdingiausios, įdomiausios, juokingiausios ar pan.) teksto vietos nurodymas;
- veikėjų aptarimas, jų santykių ir veiksmų paaiškinimas;
- savo nuomonės apie perskaitytą tekstą išsakymas, remiantis iliustracijomis, asmenine patirtimi;
- nusakymas, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- filmų, animacijų, spektaklių vaikams aptarimas;
- savo įspūdžio ir nuomonės išsakymas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Aš ir mano draugai.
- Mus supantis pasaulis.
- Artima ir tolima kaimynystė.
- Svajonės.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- skirtingų laikotarpių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva.

Bendrąsias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose bus pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- mokykliniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiomis Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos asmenybėmis.

Literatūros ir kultūros pažinimas. 3 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- eilėraščio herojų apibūdinimas;
- temos ir teksto nuotaikos nusakymas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo, ritmo, priedainio – atpažinimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų: veikėjų, laiko, vietos, įvykio – aptarimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- pagrindinių kūrinio veikėjų nurodymas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: dialogo, scenos, veikėjų – atpažinimas;
- dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaitytų kūrinių žanrų (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos) atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Meninės kalbos ir šnekamosios kalbos skyrimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: epiteto, perkeltinės reikšmės žodžių, pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- filmų, animacijos, spektaklių vaikams aptarimas;
- savo įspūdžio ir nuomonės išsakymas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Mano mintys, jausmai, nuotaikos.
- Žmonių ir gyvūnų pasaulis.
- Praeities paslaptys.
- Menas mano aplinkoje.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- skirtingų laikotarpių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva.

Bendrasias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose bus pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai ir tarpmokykliniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais ir mokslininkais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrąsias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 4 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- eilėraščio herojų, adresato, lyrinio herojaus apibūdinimas;
- temos ir teksto nuotaikos nusakymas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo, ritmo, priedainio – atpažinimas.

Epikos analizė:

- kūrinio pagal veiksmo nuoseklumą analizavimas;
- vaizduojamo pasaulio elementų: veikėjų, laiko, vietos, įvykio – aptarimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- pagrindinių ir antraeilių kūrinio veikėjų nurodymas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: dialogo, scenos, veikėjų – atpažinimas;
- dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaitytų kūrinių žanrų (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos) atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Grožinės (meninės) kalbos ir šnekamosios kalbos atpažinimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: epiteto, perkeltinės reikšmės žodžių, pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškoms pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- sąmoningas ir dėmesingas filmų, koncertų, spektaklių vaikams žiūrėjimas ir aptarimas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Mano vidinis pasaulis. / Vidinis vaiko pasaulis.
- Už kiemo ribų (apie platųjį pasaulį).
- Kelionės po Lietuvą ir pasaulį.
- Knygų personažai – mano draugai.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- skirtingų laikotarpių;

- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva.

Bendrąsias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais ir mokslininkais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrąsias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 5 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto, adresato, eilėraščio herojaus apibūdinimas;
- temos, nuotaikos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- poetinių vaizdų išskyrimas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo, ritmo – atpažinimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų: veikėjo, laiko, įvykio, siužeto – aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas, jų ypatybių ir poelgių apibūdinimas;

- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- literatūrinės fantastikos atpažinimas; realistinių ir fantastinių kūrinių elementų išskyrimas ir paaiškinimas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: scenos, akto, veikėjo, monologo, dialogo, remarkos – atpažinimas.

Eiliuoto, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrų ypatumai

Skaityto kūrinio (pasakos, pasakėčios, parabolės, mito, dienoraščio) atpažinimas ir jo žanro ypatybių nurodymas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Atpažinimas literatūriniame tekste: epiteto, palyginimo, personifikacijos, animizacijos, apostrofos arba kreipinio, perkeltinės reikšmės žodžių, mažybinių žodžių, pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija (pavyzdžiui, spektaklis, filmas)

Atlieka kitų kultūros tekstų analizę ir interpretaciją, bet daugiausia dėmesio skiria spektakliui ir filmui:

- teatro spektaklio sudarančių elementų (aktorius, scena, režisierius, dekoracija) išskyrimas ;
- filmo ir televizijos kūrinio elementų (aktorius, scenarijaus autorius, režisierius, kadras) išskyrimas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Vaikystės pasaulis: emocijos, jausmai, patirtis, svajonės ir pomėgiai.

- Namai. Šeima. Vaikų ir suaugusiųjų pasaulis.
- Gimtinė. Senųjų laikų atgarsiai.
- Kasdienybės stebuklai, sapnai, svajonės, vaizduotė.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – istorinės, nuotykių ir detektyvinės, komiškosios, fantastinės, populiariosios;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir kitų tautų pasakos;
- bibliniai pasakojimai ir mitai (adaptuoti vaikams), regiono legendos;
- dainos ir dainelės, skaičiuotės, mįslės, patarlės.

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 5 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir smulkesnių žanrų kūrinių (pasakų, legendų, apsakymų, eilėraščių).

Bendrąsias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais ir mokslininkais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrąsias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 6 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto, adresato, eilėraščio herojaus apibūdinimas;
- temos, nuotaikos, pagrindinės teksto minties ir prasmės nusakymas;
- poetinių vaizdų išskyrimas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo, ritmo – atpažinimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų: veikėjo, laiko, įvykio, siužeto – aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas, jų ypatybių ir poelgių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- literatūrinės fantastikos atpažinimas; realistinių ir fantastinių kūrinių elementų išskyrimas ir paaiškinimas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: scenos, akto, veikėjo, monologo, dialogo, remarkos – atpažinimas.

Eiliuoto, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrų ypatumai

Skaityto kūrinio (parabolės, mito, novelės, dienoraščio, romano) atpažinimas ir jo žanro ypatybių nurodymas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Atpažinimas literatūriniame tekste žemesnėse klasėse pažintų meninės raiškos priemonių ir supažindinimas su naujais: anafora, retoriniu klausimu. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija (pavyzdžiui, spektaklis, filmas)

Atlieka kitų kultūros tekstų analizę ir interpretaciją, bet daugiausia dėmesio skiria spektakliui ir filmui:

- teatro spektaklį sudarančių elementų (aktorius, scena, režisierius, dekoracija, charakterizavimas, kostiumai, muzika) išskyrimas;
- filmo ir televizijos kūrinio elementų (aktorius, scenarijaus autorius, režisierius, operatorius, muzika, kadras) išskyrimas;
- supratimas, kas yra literatūros kūrinio adaptavimas (pvz., filmas, scena, radijas), literatūrinio teksto ir jo adaptavimo skirtumų atskleidimas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Savęs pažinimas ir asmenybės tobulinimas. Draugystės stebuklas.
- Pasaulis. Hipotezės ir legendos apie pasaulio atsiradimą.
- Tėvynė. Praeities ir ateities jungtys.
- Vaizduotės galia. Tikrovės ir fantastikos pasaulis.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;

- įvairių literatūros tipų – istorinės, nuotykių ir detektyvinės, komiškosios, fantastinės, populiariosios – kūrinių pavyzdžių;
- bibliniai pasakojimai ir mitai (adaptuoti vaikams), legendos;
- kiti kultūros tekstai (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 5 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir smulkesnių žanrų kūrinių (pasakų, legendų, apsakymų, eilėraščių).

Bendrasias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis ir kūriniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais, teatrais);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais ir mokslininkais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrasias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 7 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo – atpažinimas;
- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų: laiko, vietos, įvykio, siužeto – aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjo charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, remarkos, replikos, monologo, dialogo, prologo, veiksmo, pagrindinio teksto ir remarkos – nurodymas;
- komedijos sąvokų žinojimas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas.

Literatūros žanrai

Žemesniųjų klasių žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Naujų žanrų: giesmės, soneto, himno, raudos, satyros, dokumentinio romano, istorinio romano, komedijos, fantastinės literatūros – mokymasis ir pagrindinių jų ypatybių išvardijimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Literatūriniame tekste pažintas žemesniosiose klasėse nagrinėtų meninės (kalbinės) raiškos priemonių atpažinimas ir susipažinimas su naujais: alegorija, parafraze, simboliu, jų funkcijų nustatymas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- savo supratimo apie kūrinį pateikimas ir jo pagrindimas;

- egzistencinių problemų skaitytuose tekstuose apibrėžimas ir jų reflektavimas;
- literatūros kūrinių nagrinėjimas remiantis visuotinėmis vertybėmis, susijusiomis su socialinėmis, etinėmis nuostatomis, joms teikiant pirmumą;
- literatūros tekstų nagrinėjimas taikant istorijos ir kultūros žinias;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz., biografinį, kultūrinį, socialinį.

Kitų kultūros tekstų interpretacija (pavyzdžiui, paveikslas, grafika)

Atlieka kitų kultūros tekstų analizę ir interpretaciją, bet daugiausia dėmesio skiria paveikslo ir grafikos interpretacijai:

- vaizduojamojo meno specifikos supratimas;
- pagrindinės meno kūrinio informacijos: autoriaus kilmė, kūrinio sukūrimo data, vieta, kur eksponuojamas, – nurodymas;
- temos, situacijos, kompozicijos, šviesos, spalvų nusakymas;
- personažo / veikėjo aptarimas;
- interpretuojant kūrinį savo įspūdžio, nuomonės, refleksijos pateikimas;
- išminktų kultūros tekstų estetiškos vertės apibūdinimas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Paauglių pasaulyje: abejonės, konfliktai ir jų sprendimo būdai . Jausmų galia.
- Pasaulėžiūra. Mano ir kitų žmonių pasauliai.
- Idealai. Autoritetai. Praeities ir šių dienų didvyriai.
- Menas ir menininkai. Kūrėjas ir jo darbas.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;

- įvairių literatūros tipų – istorinės, nuotykių ir detektyvinės, komiškosios, fantastinės, populiariosios;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir savo krašto tautosakos;
- kiti kultūros tekstai (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 5 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir smulkesnių žanrų kūrinių (apsakymų, eilėraščių ir pan.).

Bendrasias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais arba temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ir darbais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrasias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 8 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;

- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo – atpažinimas;
- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų: laiko, vietos, įvykio, siužeto – aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjo charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, remarkos, replikos, monologo, dialogo, prologo, veiksmo, pagrindinio teksto ir remarkos – nurodymas;
- komedijos ir tragedijos sąvokų žinojimas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas.

Literatūros žanrai

Žemesniųjų klasių žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas.

Tragedija, šio žanro ypatybės.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Žemesnėse klasėse pažintų meninės (kalbinės) raiškos priemonių atpažinimas, susipažinimas su naujais (meniniu neologizmu, ekspresyviaja leksika) ir jų funkcijų nustatymas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- savo supratimo apie kūrinį pateikimas ir jo pagrindimas;
- egzistencinių problemų skaitytuose tekstuose apibrėžimas ir jų reflektavimas;
- literatūros kūrinių nagrinėjimas remiantis visuotinėmis vertybėmis, susijusiomis su socialinėmis, tautinėmis, religinėmis ir etinėmis nuostatomis, joms teikiant pirmumą;

- literatūros tekstų nagrinėjimas taikant istorijos ir kultūros žinias;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz., biografinį, istorinį, kultūrinį, filosofinį, socialinį.

Kitų kultūros tekstų interpretacija (pavyzdžiui, grafika, skulptūra, fotografija):

- vaizduojamojo meno specifikos supratimas;
- pagrindinės meno kūrinio informacijos (autorius, kūrinio sukūrimo datos, vietos, kur eksponuojamas) nurodymas;
- temos, situacijos, kompozicijos, šviesos, spalvų nusakymas;
- personažo / veikėjo aptarimas;
- interpretuojant kūrinį savo išpūdžio, nuomonės, refleksijos pateikimas;
- nagrinėjamų kultūros tekstų estetinės vertės apibūdinimas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Jaunystė ir branda. Gyvenimo prasmės paieškos. Tikrovė ir svajonės.
- Gyvenimas – labirintas. Gyvenimo modeliai. Egzistencijos džiaugsmas.
- Tėvynė – tauta – valstybė. Tradicijos ir šiandienos žmogus.
- Kultūra ir subkultūra. Tapatybės paieškos.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – istorinės, nuotykių ir detektyvinės, komiškosios, fantastinės, populiariosios;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir savo regiono tautosakos;

- priskiriami kitiems kultūros tekstams (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti į tai, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 5 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir smulkesnių žanrų kūrinių (pvz., apsakymų, eilėraščių ir pan.).

Bendrasias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomasias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais arba temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir nacionaliniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrasias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 9 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste.

Poezijos analizė:

- lyrinio (tiesioginio ir netiesioginio) subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo – atpažinimas;

- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Epikos analizė:

- temos ir problematikos bei jų ryšio su literatūros epocha nagrinėjimas;
- kūrimo būdų, nagrinėjamo pasaulio, laiko, vietos, įvykio, siužeto aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjų charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, pagrindinio teksto, remarkos, choro, replikos, monologo, dialogo, veiksmo – nurodymas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Literatūros žanrai

Žemesnėse klasėse įgytų žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Naujų žanrų: epo, odės, psalmės, kronikos, epinės poemos, idilės (lenkų k. *sielanka*) – mokymasis ir pagrindinių jų ypatybių išvardijimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Žemesnėse klasėse pažintų meninės (kalbinės) raiškos priemonių: epitetas, palyginimas, garsų pamėgdžiojimas, mažybiniai žodžiai, personifikacija, animizacija, apostrofa / kreipinys, kartojimas, perkeltinės reikšmės žodžiai, anafora, retorinis klausimas, alegorija, parafrazė, simbolis, meninis neologizmas, ekspresyvioji leksika – atpažinimas. **Susipažinimas su naujomis** meninės (kalbinės) raiškos priemonėmis: oksimoronu, hiperbole, frazeologizmais, antiteze, paralelizmu, jų funkcijų apibūdinimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- alegorinio ir simbolinio literatūros kūrinio turinio aiškinimas;
- literatūriniuose tekstuose ironijos ir savimonės, autoironijos, humoro, patoso atpažinimas; jų funkcijų tekste apibūdinimas;
- pasiūlymo aiškinti kūrinį pateikimas; teksto vietų, kuriose gali būti argumentai, pagrindžiantys jo interpretacijos pasiūlymą, nurodymas;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz., istorinį, literatūrinį, politinį, kultūrinį, filosofinį, biografinį, mitologinį, biblinį ir egzistencinį;
- visuotinės ir tautinės literatūros kūriniuose kiekvieno žmogaus vertybių svarbos atpažinimas; jų vaidmens ir santykio su veikėjo poelgiais nusakymas.

Kitų kultūros tekstų interpretacija:

- pagrindinių filosofinių tendencijų apibūdinimas ir jų įtakos epochos kultūrai apibūdinimas;
- skirtingų kultūros tekstų interpretacija ir palyginimas, tam tikrų meno sričiai tinkamų kodų naudojimas;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros tekstų apibūdinimas.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Grožinės literatūros raidos epochų (antikos, viduramžių, renesanso, baroko, švietimo amžiaus) ir kryptų esminių ypatumų suvokimas, jų idėjų aptarimas skirtinguose kontekstuose, gretinant su skirtingais kultūros tekstais. Įvardytų epochų įtaka šiuolaikinei kultūrai.

PASTABA. Literatūros turinys 9–10 klasėms bus rengiamas kartu su literatūros turiniu 11–12 klasėms. Šiuo metu kuriama koncepcija.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami grožinės literatūros ir įvairūs kultūros tekstai:

- jų problematika atspindi antikos, viduramžių, Renesanso, baroko, Šviečiamojam amžiaus idėjas, tematiką ir vertybes;
- iškiliasi baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kai kurie visuotinės literatūros kūriniai, kurie padeda suvokti literatūros istoriškumą, sudaryti gimtosios literatūros raidos vaizdą;
- įvairių rūšių ir žanrų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairūs šiuolaikinės literatūros ir kultūros tekstai, kuriuose atsispindi antikos, viduramžių, renesanso, baroko, Šviečiamojam amžiaus idėjos, tematika ar vertybės;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros pavyzdžiai.

Bendrasias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomasias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais, temomis arba literatūrinių ir istorinių epochų reiškiniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai, respublikiniai ir tarptautiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrasias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Literatūros ir kultūros pažinimas. 10 klasė

I. GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA IR VERTINIMAS

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Poezijos analizė:

- lyrinio (tiesioginio ir netiesioginio) subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų: eilutės, strofos, rimo – atpažinimas;
- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Epikos analizė:

- temos ir problematikos bei jų sąryšio su literatūros epocha nagrinėjimas;
- kūrimo būdų, nagrinėjamo pasaulio, laiko, vietos, įvykio, siužeto aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjų charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų atskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;

- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų: konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, pagrindinio teksto, remarkos, choro, replikos, monologo, dialogo, veiksmo – nurodymas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Literatūros žanrai

Žemesnėse klasėse įgytų žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Pagrindinių jų ypatybių išvardijimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Žemesnėse klasėse pažintų meninės (kalbinės) raiškos priemonių: epitetas, palyginimas, garsų pamėgdžiojimas, mažybiniai žodžiai, personifikacija, animizacija, apostrofa / kreipinys, kartojimas, perkeltinės reikšmės žodžiai, anafora, retorinis klausimas, alegorija, parafrazė, simbolis, meninis neologizmas, ekspresyvioji leksika, oksimoronas, hiperbolė, frazeologizmas, antitezė, paralelizmas – atpažinimas ir jų funkcijų apibūdinimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- alegorinio ir simbolinio literatūros kūrinio turinio aiškinimas;
- literatūriniuose tekstuose ironijos ir savimonės, autoironijos, humoro, patoso atpažinimas; jų funkcijų tekste apibūdinimas;
- pasiūlymo, kaip nagrinėti kūrinį, pateikimas; teksto vietų, kuriose gali būti argumentai, pagrindžiantys jo interpretacijos pasiūlymą, nurodymas;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz.: istorinį, literatūrinį, politinį, kultūrinį, filosofinį, biografinį, mitologinį, biblinį ir egzistencinį;
- visuotinės ir tautinės literatūros kūriniuose kiekvieno žmogaus nelygstamos vertės atpažinimas; jos vaidmens ir santykio su veikėjo poelgiais nusakymas.

Kitų kultūros tekstų interpretacija:

- apibūdina pagrindines filosofines tendencijas ir nustato jų įtaką epochos kultūrai;
- skaito neliteratūrinius kultūros tekstus, taikydamas tam tikrai meno sričiai tinkamą kodą;

- išskiria aukštosios kultūros kūrinius iš populiariosios kultūros tekstų, taiko kriterijus, kad atskirtų šedevrą nuo kičo.

II. NAGRINĖJAMŲ KŪRINIŲ TEMATIKA

Grožinės literatūros raidos epochų (romantizmo ir pozityvizmo) ir kryptų esminių ypatumų suvokimas, jų idėjų aptarimas skirtinguose kontekstuose, gretinant su įvairiais kultūros tekstais. Minėtų epochų įtaka šiuolaikinei kultūrai.

PASTABA Literatūros turinys 9–10 klasėms bus rengiamas kartu su literatūros turiniu 11–12 klasėms. Šiuo metu kuriama koncepcija.

III. KULTŪROS TEKSTŲ ATRANKA

Skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami grožinės literatūros ir įvairūs kultūros tekstai:

- jų problematika atspindi romantizmo ir pozityvizmo epochų idėjas, tematiką ir vertybes;
- iškiliausi baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kai kurie visuotinės literatūros kūriniai, kurie padeda suvokti literatūros istoriškumą, sudaryti gimtosios literatūros raidos vaizdą;
- įvairių rūšių ir žanrų;
- autorių, kurių kūryba ar kultūrinė veikla susijusi su Lietuva;
- kiekvienos literatūros rūšies kūrinių ir šioje klasėje aptarinėjamų literatūros žanrų pavyzdžius;
- įvairūs šiuolaikinės literatūros ir kultūros tekstai, kuriuose atsispindi romantizmo ir pozityvizmo epochų idėjos, tematika ar vertybės, arba su jais polemizuojama;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros pavyzdžiai.

Bendrąsias programas lydinčiose metodinėse rekomendacijose pateiktas Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas.

IV. DALYVAVIMAS KULTŪRINIAME GYVENIME

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūrinių, temomis arba literatūrinių ir istorinių epochų reiškiniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);

- mokykliniai, tarpmokykliniai, respublikiniai ir tarptautiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su įžymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais ir kultūriniais įvykiais (žr. Bendrąsias programas lydinčiose Metodinėse rekomendacijose).

Pasiekimų vertinimas

rengiama

Pasiekimų lygių požymiai

1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika (rengiama)

2. Skaitymas ir teksto suvokimas. 1-2 klasė			
I <i>slenkstinis</i>	II <i>patenkinamas</i>	III <i>pagrindinis</i>	IV <i>aukštesnysis</i>

<p>Skaito trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, kartais trumpais sakiniais ir supranta, apie ką perskaitė. Skatinamas stengiasi taisyklingai tarti garsus, tinkamai kirčiuoti žodžius ir intonuoti sakinius. Padedamas pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.</p>	<p>Skaito trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniais balsu ir tyliai, supranta, ką perskaitė. Skatinamas taisyklingai taria daugumą garsų, daugelių atvejų tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius. Pagal nurodymus taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų.</p>	<p>Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniais. Skatinamas skaito vaidmenimis trumpus tekstus, jeigu vaidmenys yra aiškiai išskirti. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes. Pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniais. Skatinamas skaito vaidmenimis trumpus tekstus. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes. Taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>
<p>Skaitydamas nedidelius lengvai suprantamus tekstus, išskiria nurodytą informaciją ir nurodytus žodžius. Nusako aiškiai išreikštą tekste temą. Padedamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis. Padedamas pasako savo nuomonę apie tekste vaizduojamus įvykius, poelgius remdamasis asmenine patirtimi.</p>	<p>Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa aiškiai pateiktą informaciją; atsakydamas į klausimus, atskleidžia elementarų teksto supratimą. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija. Nusako aiškiai atpažįstamą temą. Padedamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis. Padedamas pasako savo nuomonę apie tekste vaizduojamus įvykius, poelgius remdamasis asmenine patirtimi.</p>	<p>Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa svarbiausią informaciją, atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą. Skatinamas aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija. Padedamas randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją. Atpažįsta paprastą netiesiogiai pasakytą mintį ir bando ją paaiškinti. Nusako teksto temą. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius. Skatinamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, skatinamas pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.</p>	<p>Skaitydamas randa pateiktą informaciją (pvz. tekste ir iliustracijose), atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą. Aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija ir prasmė. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas atpažįsta netiesiogiai pasakytą mintį ir ją paaiškina. Nusako teksto temą. Skatinamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius. Sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi. Pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.</p>
<p>Padedamas randa informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.</p>	<p>Padedamas randa informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.</p>	<p>Padedamas randa ir atrenka informaciją. Skatinamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.</p>	<p>Padedamas nurodytame šaltinyje randa ir atrenka informaciją. Ižvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pažįsta ir laikosi naudojimosi</p>

Pažįsta pagrindines naudojimosi biblioteka taisykles.	Pažįsta pagrindines naudojimosi biblioteka taisykles ir skatinamas jų laikosi. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, iliustracijos).	Pažįsta naudojimosi biblioteka taisykles ir daugeliu atvejų jų laikosi. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos).	biblioteka taisyklėmis. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos) ir aptaria jų funkcijas.
---	--	--	--

Skaitymas ir teksto suvokimas. 3-4 klasė			
I	II	III	IV
Skaito garsiai ir tyliai pilnais sakiniais, supranta, ką perskaitė. Skaitydamas balsu stengiasi taisyklingai tarti garsus, tinkamai kirčiuoti žodžius. Pagal nurodymus taiko skaitymo strategijas.	Sklandžiai skaito garsiai ir tyliai, supranta, ką perskaitė. Pasirenka tinkamą skaitymo tempą. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius. Nenuosekliai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Dažnai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Visada taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
Skaitydamas nesudėtingą tekstą, randa tekste nurodytą aiškiai pateiktą informaciją. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais perteikiama informacija. Padedamas sieja informaciją perskaitytą tekste su iliustracija. Padedamas bando daryti nesudėtingas išvadas, ieškodamas nurodytos netiesiogiai pateiktos informacijos ir minčių. Sieja tarpusavyje teksto dalis. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.	Skaitydamas lengvai suprantamą tekstą, randa tekste nurodytą aiškiai pateiktą informaciją. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, padedamas aptaria jų panašumus ir skirtumus. Padedamas skiria grožinius ir negrožinius tekstus. Padedamas daro nesudėtingas išvadas, ieškodamas nurodytos netiesiogiai pateiktos informacijos ir minčių. Sieja tarpusavyje teksto dalis. Skatinamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.	Skaitydamas lengvai suprantamą tekstą, randa informaciją, kai ji pateikta skirtingose teksto vietose arba skirtinguose tekstuose. Padedamas bando grupuoti informaciją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinės raiškos priemones. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, nesudėtinga schema ar su iliustracijos detalėmis, padedamas aptaria jų panašumus ir skirtumus. Skatinamas skiria grožinius ir negrožinius tekstus.	Skaitydamas sudėtingesnio turinio tekstą, randa tiesioginę informaciją, kai ji pateikta skirtingose teksto vietose arba skirtinguose tekstuose bet nėra aiškiai įvardyta. Skatinamas grupuoja ir lygina informaciją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinės raiškos priemones ir siekia paaiškinti jų funkcijas. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, schema, lentele ar su iliustracijos detalėmis, aptaria jų panašumus ir skirtumus. Skiria

<p>Padedamas nusako teksto temą. Skatinamas formuluoja mintį apie teksto visumą. Pasako savo nuomonę apie teksto elementus ir paaiškina, kuo remiasi.</p>	<p>Nusako teksto temą, padedamas formuluoja mintis apie teksto visumą. Padedamas susieja tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Pasako ir dalinai pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis asmenine patirtimi.</p>	<p>Skatinamas randa nesudėtingą netiesiogiai išreikštą informaciją ir mintį. Įžvelgia reikšmingiausias ryšius tarp teksto dalių. Padedamas randa tekste akivaizdžių priežasties-pasekmės ryšių; nesudėtingų teiginių ir pavyzdžių sekos ryšius. Nusako teksto temą, tikslą, suformuluoja aiškiai išsakytą pagrindinę mintį ir keletą minčių apie teksto visumą. Skatinamas susieja ir lygina tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir dalinai pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su kitais tekstais nurodytu aspektu.</p>	<p>grožinius ir negrožinius tekstus. Randa nesudėtingą netiesiogiai išreikštą informaciją ir mintis. Įžvelgia ryšius tarp teksto dalių. Padedamas randa tekste priežasties-pasekmės ryšius; teiginių ir pavyzdžių sekos ryšius. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: formuluoja teksto tema, pagrindinę mintį ir nusako teksto tikslą (ko siekia adresantas – informuoti, paklausti, perspėti, patarti ar pan.). Tekste esančią informaciją susieja ir lygina su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su kitais tekstais. Skiria grožinius ir negrožinius tekstus.</p>
<p>Nurodytuose šaltiniuose randa aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, puslapiai, iliustracijos,).</p>	<p>Nurodytuose šaltiniuose su pagalba randa informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, pagal nuorodą taiko <i>informacijos</i> rinkimo strategijas. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, puslapiai, iliustracijos).</p>	<p>Padedamas nurodytuose įvairiuose šaltiniuose ieško ir atrenka aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių (pvz., grožinio ir negrožinio; dviejų tekstų, kuriuos sieja bendra tema). Skatinamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, bet nenuosekliai taiko informacijos rinkimo strategijas. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai,</p>	<p>Padedamas nurodytuose įvairiuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių (pvz., grožinio ir negrožinio; dviejų tekstų, kuriuos sieja bendra tema). Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, taiko informacijos rinkimo strategijas. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos,</p>

		ilustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai).	antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai), atpažįsta ir aptaria jų funkcijas.
--	--	--	---

Skaitymas ir teksto suvokimas. 5-6 klasė			
I	II	III	IV
Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Skatinamas taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes. Tik pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Nenuosekliai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę. Dažnai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Visada taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (svarbius faktus, įvykius) ir padedamas ją grupuoja. Nurodo, kokiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija ar nesudėtinga schema, padedamas nurodo panašumus ir skirtumus. Padedamas skiria grožinį ir negrožinį tekstą. Atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarų teksto supratimą; nurodo teksto temą. Padedamas nurodo aiškiai išreikštas tekste vertybes. Skirsto tekstą į logines dalis. Padedamas analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį.	Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (svarbias detales, faktus, įvykius), padedamas ją grupuoja ir lygina. Aptaria, kokiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracijos, nesudėtingos schemos ar lentelės detalėmis, padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, padedamas nurodo jo požymius. Atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą; nurodo teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: padedamas suformuluoja	Randa tekste tiesiogiai pateiktą ne vienoje vietoje informaciją (detales, veiksmus, faktus, teiginius, įvykius ar pan.), skatinamas ją grupuoja ir lygina. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracijos, schemos, lentelės detalėmis, skatinamas aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius. Padedamas interpretuoja tekstą: randa ir susieja tekste aiškiai neįvardytus faktus, teiginius, nuomones ir pan. Nurodo ir aptaria teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias	Randa tekste įvairią tiesiogiai pateiktą ne vienoje vietoje informaciją, grupuoja ir lygina ją, išskiria svarbiausius iš pateiktų veiksmų, faktų, detalių ir pan. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracijos, schemos, lentelės detalėmis, aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Argumentuotai skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius. Skatinamas interpretuoja tekstą: randa ir susieja, palygina tekste aiškiai neįvardytus veiksmus, faktus, teiginius, nuomones ir pan.

<p>Padedamas susieja tekste esančią informaciją su žiniomis iš kito šaltinio. Skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.</p>	<p>pagrindinę mintį, nurodo nesunkiai atpažįstamas vertybes. Padedamas bando formuluoti probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, padedamas išvelgia priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, padedamas lygina skirtingos raiškos elementus. Tekste esančią informaciją dažnai sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.</p>	<p>išvadas: skatinamas suformuluoja pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, jei kontekstas mokiniui lengvai suvokiamas; įvardija ir aptaria išreikštas tekste vertybes. Skatinamas formuluoja probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, išvelgia ir padedamas aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, padedamas lygina skirtingos raiškos elementus. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamasis savo patirtimi ir tekstu.</p>	<p>Nurodo ir aptaria teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: suformuluoja pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, įvardija ir aptaria išreikštas tekste vertybes, jas pagrindžia tekstu. Kelia probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, išvelgia ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja ir palygina verbalinius ir neverbalinius tekstus, apibendrina skirtingos raiškos elementus. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.</p>
<p>Pagal nuorodas randa tiesiogiai pateiktą informaciją. Sieja informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Kartais vertina šaltinio informacinį patikimumą, teikia bent 1 argumentą dėl reikalingos informacijos tinkamumo.</p>	<p>Pagal nuorodas randa ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Padedamas vertina šaltinio informacinį patikimumą. Teikia 1-2 argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Nenuosekliai taiko jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas.</p>	<p>Pagal nuorodas randa ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Dažnai taiko jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nenuosekliai nurodo jos šaltinį.</p>	<p>Pagal nuorodas savarankiškai randa ir atrenka informaciją. Sieja, palygina ir pagal nuorodą grupuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Pritaiko informacijos rinkimo ir taikymo strategijas atitinkamai paskirčiai ir situacijai. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.</p>

Skaitymas ir teksto suvokimas. 7-8 klasė			
I	II	III	IV

<p>Sąmoningai skaito skirtingais būdais lengvai suprantamus įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu daugeliu atvejų perteikia sakinio prasmę ar nuotaiką. Savarankiškai taiko bent vieną turinio apimtyje nurodytą skaitymo strategiją.</p>	<p>Sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ar nuotaiką. Daugeliu atvejų savarankiškai taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Daugelių atvejų savarankiškai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Savarankiškai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>
<p>Padedamas randa tekste svarbias detales, faktus, aiškiai išreikštus požiūrius, padedamas išvelgia ryšį tarp jų. Padedamas nurodo, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Padedamas atpažįsta mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstus. Padedamas susieja atitinkamą informaciją perskaitytą tekste su neverbalinio pranešimo raiškos elementais. Randa tekste nesunkiai atpažįstamą netiesiogiai pateiktą informaciją, padedamas išvelgia teksto autoriaus intenciją. Skaitydamas tekstą pažįstama tema įvardija pagrindinę temą, vertybes ar autoriaus tikslą. Padedamas išvelgia kai kuriuos priežasties ir pasekmės ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas analizuoja tekstus, padedamas lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį. Padedamas teiginius pagrindžia argumentais. Tekste esančią informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdienėmis žiniomis. Padedamas</p>	<p>Randa tekste svarbias detales, faktus, aiškiai išreikštus požiūrius, padedamas įvardija ryšį tarp jų. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija ir požiūriai. Atpažįsta mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstus; padedamas nurodo ryškiausias jų požymius tekstuose. Susieja atitinkamą informaciją perskaitytą tekste su neverbalinio pranešimo raiškos elementais. Randa tekste nesunkiai atpažįstamą netiesiogiai pateiktą informaciją, skatinamas išvelgia teksto autoriaus intenciją. Skaitydamas tekstą įvardija pagrindinę temą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį ar autoriaus tikslą. Geba susieti kelias teksto dalis, skatinamas išvelgia priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Interpretuodamas analizuoja tekstus, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, nurodo panašumus ir skirtumus. Skatinamas teiginius pagrindžia argumentais.</p>	<p>Randa tekste detales, faktus ir išreikštus požiūrius, susistemina jas, įvardija ryšį tarp jų. Atskiria esminius ir antraeilinius dalykus. Aptaria, informacijos ir požiūrių kalbinės raiškos priemonės, padedamas perfrazuoja informaciją. Atpažįsta ir skatinamas aptaria svarbiausius mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstų požymius, nurodo juos tekstuose. Susieja ir palygina pranešimo verbalinės ir neverbalinės raiškos elementus, skatinamas aptaria jų sąsajas ir prasmę. Daugeliu atvejų randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir išvelgia teksto autoriaus intencijas. Skaitydamas tekstą įvardija temą, tikslą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį arba problemą ir autoriaus tikslą, padedamas formuluoja hipotezę. Sieja teksto dalis, aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Interpretuodamas analizuoja tekstus, padedamas daro apmąstymų sintezę, lygina verbalinio</p>	<p>Randa tekste detales, faktus ir išreikštus požiūrius, susistemina jas, įvardija ryšį tarp jų, išvelgia prieštaravimus. Atskiria esminius ir antraeilinius dalykus. Aptaria tekste kalbinės raiškos priemones, jų funkcijas, perfrazuoja informaciją. Aptaria svarbiausius mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstų požymius, nurodo juos tekstuose. Susieja ir palygina pranešimo verbalinės ir neverbalinės raiškos elementus, aptaria jų sąsajas, prasmę ir tikslumą. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir išvelgia teksto autoriaus intencijas. Suformuluoja ir aptaria teksto temą, tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, tikslą, problemą, vertybes. Su pagalba kelia hipotezes. Aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko analizę ir sintezę, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, aptaria skirtumus ir prieštaravimus, Teiginius ir išvadas pagrindžia argumentais ir kontrargumentais.</p>

išsako savo nuomonę remdamasis asmenine patirtimi.	Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi ir nuostatomis.	ir neverbalinio teksto turinį, aptaria panašumus ir skirtumus. Teiginius ir išvadas pagrindžia argumentais. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Kritiškai vertina tekstą. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.
Nurodytuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Kritiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, padedamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas). Įžvelgia atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pagal nurodymą naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Padedamas nurodo informacijos šaltinį.	Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina ir padedamas grupuoja informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Kritiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, skatinamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija). Įžvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Kartais naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Skatinamas nurodo informacijos šaltinį.	Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, grupuoja ir padedamas apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Kritiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, skatinamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija, tikslas). Padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Padedamas atpažįsta tendencingą informaciją. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Dažnai naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Daugeliu atvejų nurodo informacijos šaltinį.	Pasirinktuose šaltiniuose randa, atrenka ir reflektuoja informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Skatinamas palygina, grupuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Kritiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija, tikslas ir pan.). Skatinamas skiria objektyvią ir subjektyvią. Padedamas skiria tendencingą informaciją. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Nurodo informacijos šaltinį.

Skaitymas ir teksto suvokimas. 9-10 klasė			
I	II	III	IV

<p>Sąmoningai skaito balsu ir tyliai įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu daugeliu atvejų perteikia teksto prasmę ar nuotaiką. Taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų.</p>	<p>Sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ar nuotaiką. Dažnai savarankiškai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Savarankiškai taiko skirtingas turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>	<p>Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Savarankiškai taiko skirtingas turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.</p>
<p>Randa tekste pateiktą informaciją, aiškiai išreikštus požūrius. Padedamas atpažįsta teksto stilių ir tam tikrus kalbinės raiškos elementus. Padedamas aptaria, kaip raiškos priemonėmis siekiama iškelto tikslo. Sieja skirtingos raiškos informacijos fragmentus, padedamas palygina ir formuluoja apibendrinimą. Įžvelgia, kad tekstas siejasi su schemomis/lentelėmis, vaizdu garsu. Padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raišką. Padedamas randa tekste reikšmingiausių netiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas interpretuoja teksto atskiras mintis. Skatinamas formuluoja gana aiškiai išreikštą teksto pagrindinę mintį ir nurodo aiškiai išsakytas vertybes. Padedamas įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko bent vieną mąstymo operaciją: analizę, lyginimą, argumentavimą. Tekstą interpretuoja panaudodamas savo</p>	<p>Randa tekste pateiktą informaciją ir svarbiausias detales, tiesiogiai išreikštus požūrius. Padedamas atpažįsta teksto stilių, aptaria kalbinės raiškos elementus ir jų funkcijas. Skatinamas aptaria teksto kompoziciją ir paaiškina, kaip raiškos priemonėmis autorius siekia iškelto tikslo. Sieja ir palygina skirtingos raiškos informacijos fragmentus, skatinamas formuluoja apibendrinimą. Paaiškina, kaip siejasi tekstas ir schemos/lentelės, tekstas ir vaizdas/garsas. -Skatinamas aptaria neverbalinio pranešimo raišką. Skatinamas randa tekste netiesiogiai pateiktą reikšmingiausia informaciją ir išreikštus požūrius. Skatinamas interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja gana aiškiai išreikštą pagrindinę mintį, teksto tikslą (intenciją), problemą, nurodo aiškiai išsakytas vertybes. Padedamas įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas nenuosekliai taiko pagrindines mąstymo operacijas: analizę, lyginimą, argumentavimą, apibendrinimą.</p>	<p>Randa tekste pateiktą informaciją ir detales, tiesiogiai išreikštus požūrius. Skatinamas aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir perfrazuoja informaciją. Paaiškina, kaip teksto turinys ir raiška priklauso nuo konteksto, kaip teksto komponavimo ir kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama poveikio skaitytojui. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Paaiškina teksto struktūrą, kaip siejasi tekstas ir schemos/lentelė, tekstas ir vaizdas/ garsas. Aptaria neverbalinio pranešimo raišką, skatinamas paaiškina prasmę. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požūrius. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja ir aptaria netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, skatinamas kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo teksto tikslą (intenciją), aptaria</p>	<p>Randa tekste pateiktą informaciją, detales, tiesiogiai išreikštus požūrius. Aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir perfrazuoja informaciją. Paaiškina, kaip teksto turinys ir raiška priklauso nuo konteksto, kaip teksto komponavimo ir kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama vieno ar kito įspūdžio, poveikio skaitytojui. Sieja, palygina, apibendrina ir kritiškai vertina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Paaiškina teksto struktūrą, kaip siejasi tekstas ir schemos/lentelė, tekstas ir vaizdas/ garsas; kuo tai praplečia teksto supratimą. Aptaria neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požūrius. Savarankiškai interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja ir aptaria netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, kelia hipotezes ir daro teksto visumą</p>

<p>išmanymą, įgytą už teksto ribų. Apibendrina dviejų šaltinių informaciją.</p>	<p>Tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas žinias ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.</p>	<p>autorius poziciją, problemą, aptaria vertybes. Įžvelgia ir skatinamas aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą arba apibendrinimą. Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas atpažįsta ir aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.</p>	<p>apibendrinančias išvadas: nurodo teksto tikslą (intenciją), aptaria autorius poziciją, problemą, aptaria vertybes. Įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas tikslingai taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą, apibendrinimą. Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.</p>
<p>Nurodytuose šaltiniuose randa ir atrenka tiesiogiai ir netiesiogiai pateiktą informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina informaciją iš 2 skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Padedamas kritiškai vertina informaciją. Paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Informacijos rinkimo ir taikymo strategijas naudoja tik pagal nurodymus. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.</p>	<p>Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina ir klasifikuoja informaciją iš 2-3 skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Skatinamas kritiškai vertina informaciją. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Kartais naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.</p>	<p>Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Tinkamai pasirinktus kriterijus vertina šaltinio informacinį patikimumą, skatinamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Kritiškai vertina informaciją. Padedamas atpažįsta akivaizdžias manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo.</p>	<p>Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Interpretuoja, palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Tinkamai pasirenka kriterijus ir argumentuotai vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią. Kritiškai vertina informaciją, atpažįsta ryškiausias manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato</p>

		Dažnai naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.	alternatyvas, atpažįsta ir įvertina pasirinktos strategijos rizikas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.
--	--	---	---

Rašymas ir teksto kūrimas. 1-2 klasė			
I	II	III	IV
3.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu kelių sakinių tekstą pagal pavyzdį, užduotį ar nurodyta tema. Tekstas fragmentariškai atitinka svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus rūšių ir žanrų reikalavimus. Tekste kartais trūksta rišlumo. Nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	3.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu kelių sakinių gana rišlų tekstą iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja įvadinį sakinį. Kurdamas tekstą kartais nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	3.1. Žodžiu ir raštu kuria trumpą gana rišlų tekstą iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja vieno – dviejų sakinių įvadą. Skatinamas kuria tekstą siedamas sakinius, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.	3.1. Žodžiu ir raštu kuria trumpą rišlų tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja vieno – dviejų sakinių įvadą. Kuria tekstą siedamas sakinius, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.

3.2. Pakankamai aiškiai, nors ne visada taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Padaro daug sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų.	3.2. Pakankamai aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Daro nemažai sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų.	3.2. Aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet daro kai kurias sisteminės ir atsitiktines klaidas iš turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų.	3.2. Aiškiai, taisyklingai ir dailiai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida iš turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų arba apsirikimas.
3.3. Padedamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją.	3.3. Skatinamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, skatinamas taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	3.3. Kartais pasitardamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, retkarčiais pasitardamas taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	3.3. Kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją, taiso savo darbą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).

Rašymas ir teksto kūrimas. 3-4 klasė			
I	II	III	IV
3.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu trumpą tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Tekste trūksta rišlumo, nuoseklumo. Mintis neišplėtotą. Tekste trūksta vienos	3.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu trumpą tekstą, iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Tekste kartais trūksta rišlumo, minties plėtojimo nuoseklumo.	3.1. Žodžiu ir raštu kuria trumpą gana rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš esmės atitinka užduotį ir nurodytą temą. Siekdamas aiškumo sieja sakinius pastraipoje, tačiau pasitaiko trūkumų. Plėtoja mintį, tačiau pasitaiko teksto struktūros logikos	3.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlų tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Siekdamas aiškumo sieja sakinius pastraipoje, nuosekliai plėtoja mintį. Laikosi teksto

<p>struktūrinės dalies (pvz. įvado arba pabaigos). Dažnai nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.</p>	<p>Tekste trūksta vienos struktūrinės dalies (pvz. įvado arba pabaigos). Nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.</p>	<p>trūkumų. Vartoja trumpą įvadą ir pabaigą. Pasirenka ne visada tinkamus siejamus žodžius. Kartais nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.</p>	<p>struktūros logikos. Vartoja trumpą įvadą ir pabaigą. Sieja vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamus žodžius. Nepagrįstai nekartoja tų pačių žodžių.</p>
<p>3.2. Pakankamai aiškiai rašo ranka; padedamas rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Padaro daug sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų. Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, bet jos pasirinkimas ir pateikimas ne visada yra tinkamas.</p>	<p>3.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka; skatinamas rašo kompiuteriu trumpus tekstus kompiuteriu. Daro nemažai sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų. Panaudoja vaizdinę medžiagą tekstų elementų iliustravimui, bet jos pateikimas ne visada yra tinkamas.</p>	<p>3.2. Sklandžiai ir aiškiai rašo ranka; pasitardamas rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Daro keletą sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų. Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą tekstų elementų iliustravimui.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai ir dailiai rašo ranka; savarankiškai rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi). Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą tekstų elementų iliustravimui.</p>
<p>3.3. Padedamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją, tobulina jį pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).</p>	<p>3.3. Skatinamas kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną ar du aspektus (pvz., turinys, struktūra, rašyba).</p>	<p>3.3. Pasitardamas kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.</p>	<p>3.3. Savarankiškai kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą, dar kartą jį skaito, savarankiškai tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.</p>

Rašymas ir teksto kūrimas. 5-6 klasė			
I	II	III	IV

<p>3.1. Žodžiu ir raštu kuria gana rišlų tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų, fragmentiškai atsižvelgdamas į teksto temą, tikslą ir (ar) adresatą. Galimi įvairūs teksto struktūros trūkumai. Kuriamo teksto mintis plėtojama nenuosekliai. Kartais komponuoja pastraipas, tačiau yra įvairių trūkumų.</p>	<p>3.1. Žodžiu ir raštu kuria gana rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų, iš esmės atsižvelgdamas į teksto temą ir į tikslą ar adresatą. Skatinamas paiso trinarės teksto struktūros, bet galimi trūkumai. Kuriamo teksto mintis plėtojama nenuosekliai. Komponuoja pastraipas, tačiau jos su trūkumais. Kartais vartoja rišlumo priemones.</p>	<p>3.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų, paisydamas teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Paiso trinarės teksto struktūros, bet galimi trūkumai. Kuriamo teksto mintis iš esmės aiški, pakankamai nuosekliai plėtojama išskiriant pastraipas. Iš esmės tinkamai komponuoja pastraipas, vartoja rišlumo priemones.</p>	<p>3.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlų tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, paisydamas teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Paiso trinarės teksto struktūros. Kuriamo teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama išskiriant pastraipas ir detalizuojama. Tinkamai komponuoja pastraipas, tikslingai vartoja rišlumo priemones.</p>
<p>3.2. Pakankamai aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu. Padedamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Rašydamas padaro daug klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų, bet raštingumas yra pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą. Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, nors jos pasirinkimas ir pateikimas ne visada yra tinkamas, padedamas pasitelkia technologijas.</p>	<p>3.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranką ir kompiuteriu. Padedamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Nenuosekliai taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas rašybos ir skyrybos taisykles, todėl padaro nemažai klaidų. Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, nors jos pateikimas ne visada yra tinkamas, skatinamas pasitelkia technologijas.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai ir pakankamai taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Kartais pasitardamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Daugelių atvejų taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas rašybos ir skyrybos taisykles, todėl pasitaiko nedaug klaidų. Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkia technologijas.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi. Gali pasitaikyti tik atsitiktinės klaidos ar apsirikimai. Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkia technologijas.</p>
<p>Kurdamas tekstą taiko pagrindines viena ar dvi teksto kūrimo ir tobulinimo strategijomis, kai yra</p>	<p>Kurdamas tekstą taiko kai kurias pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas kai yra</p>	<p>Kurdamas tekstą taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Skatinamas naudojasi įvairiais</p>	<p>Kurdamas tekstą taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais informacijos</p>

suteikiama pagalba. Padedamas naudojami pagrindinėmis informacijos šaltiniais (pvz. rašybos žodynu).	skatinamas. Padedamas naudojami kai kuriais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.
--	--	--	---

Rašymas ir teksto kūrimas. 7-8 klasė			
I	II	III	IV
3.1. Padedamas žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties rišlius tekstus iš dalies atitinkančius svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Į teksto temą, tikslą, situaciją, adresatą atsižvelgia fragmentiškai. Pagrindinė mintis ar tema plėtojama neaiškiai ir nenuosekliai. Iš esmės laikosi trinares struktūros, tačiau yra įvairių trukumų.	3.1. Padedamas žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties rišlius tekstus iš dalies atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Nenuosekliai atsižvelgia į teksto temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą. Plėtodamas mintį formuluoja bent du teiginius, bent vieną iš jų detalizuoja. Laikosi trinarės teksto struktūros, tačiau pasitaiko trūkumų. Komponuoja pastraipas, tačiau jos su trūkumais: gana neaiškios, nemotyvuotos, nors ir grafiškai išskirtos. Kartais vartoja siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.	3.1. Kartais pasitardamas kuria žodžiu ir raštu skirtingos paskirties tekstus iš esmės atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Pagrindinė teksto mintis gana aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota. Komponuodamas tekstą laikosi teksto trinares struktūros reikalavimų ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų, bet galimi trūkumai. Daugelių atvejų tinkamai komponuoja pastraipas, vartoja tinkamas siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.	3.1. Žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties tekstus atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Pagrindinė teksto mintis aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota. Komponuodamas tekstą laikosi teksto trinares struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuoja pastraipas, tikslingai vartoja siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.
3.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, dažnai netinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	3.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	3.2. Sklandžiai, aiškiai ir gana taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Kartais pasitardamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Daugelių atvejų	3.2. Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.

<p>Nenuosekliai paisybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, tačiau raštingumas pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą. Padedamas parenka ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėje.</p>	<p>Taiko kai kurias paisybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytas mokymosi turinio apimtį, bet nepakankamai sistemingai. Padedamas parenka, tinkamai išdėsto ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėje.</p>	<p>tinkamai taiko paisybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytas mokymosi turinio apimtį. Parenka, skatinamas tinkamai išdėsto ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėje.</p>	<p>Paisybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, galimos klaidos tik naujose sudėtinguose žodžiuose. Tikslingai parenka pasirinktos temos vaizdinę medžiagą ir logiškai ją pateikia skaidrėje.</p>
<p>3.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra suteikiama pagalba. Padedamas redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir padedamas naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>	<p>3.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Redaguoja tekstą daugeliu atvejų taikydamas įgytas kalbos žinias ir skatinamas naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>	<p>3.3. Kurdamas tekstą taiko teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>	<p>3.3. Kurdamas tekstą teksto savarankiškai taiko kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą sąmoningai taikydamas įgytas kalbos žinias ir dažnai naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>

Rašymas ir teksto kūrimas. 9-10 klasė

I	II	III	IV
---	----	-----	----

<p>3.1. Žodžiu ir raštu kuria tekstus. Tik fragmentiškai atsižvelgia į teksto temą, komunikavimo situaciją, adresatą ir žanrą. Pagrindinė mintis neaiški. Nenuosekliai laikosi žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje ir pastraipų komponavimo logikos.</p>	<p>3.1. Kartais pasitardamas žodžiu ir raštu kuria gana rišlius tekstus. Nenuosekliai atsižvelgia į teksto temą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą ir žanrą. Pagrindinė mintis nepakankamai aiški, nenuosekliai išplėtota ir detalizuota. Nenuosekliai laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje. Pastraipos pakankamai aiškios, tačiau pasitaiko struktūros trūkumų.</p>	<p>3.1. Kartais pasitardamas kuria žodžiu ir raštu rišlius tekstus paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos, adresato ir žanro. Pagrindinė teksto mintis iš esmės aiški, gana nuosekliai išplėtota, tinkamai detalizuota, gana logiškai pagrįsta, tačiau yra trūkumų. Laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje. Pastraipos gana aiškios ir logiškos, tačiau pasitaiko struktūros trūkumų.</p>	<p>3.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlius tekstus nuosekliai paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos, adresato ir žanro. Pagrindinė teksto mintis aiški, nuosekliai išplėtota, tinkamai detalizuota, logiškai pagrįsta. Laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje. Pastraipos aiškios, logiškos struktūros.</p>
<p>3.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Nenuosekliai paisyra rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, todėl daro nemažai klaidų. Padedamas grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėje. Naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius.</p>	<p>3.2. Pakankamai sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Taiko rašybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, tačiau daro nemažai klaidų. Skatinamas grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėje. Naudoja informacines technologijas, padedamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.</p>	<p>3.2. Gana sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Daugelių atvejų tinkamai taiko rašybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytas mokymosi turinio apimtį. Grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėje, kartais pasitardamas pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius, skatinamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.</p>	<p>3.2. Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Paisyra rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, galimos klaidos tik naujose sudėtinguose žodžiuose. Logiškai pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėje: grupuoja ir pateikia informaciją, pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Efektyviai naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius derindamas verbalinę ir iliustracinę medžiagą.</p>

<p>3.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Padedamas taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo tekstus, kartais padedamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>	<p>3.3. Kurdamas tekstą kartais pasitardamas taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Daugelių atvejų taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo tekstus, kartais pasitardamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>	<p>3.3. Kurdamas tekstą taiko išmoktas teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>	<p>3.3. Kurdamas tekstą pasirenka asmeniškai tinkamas teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus, atsižvelgdamas į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, dažnai naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.</p>
---	---	--	--

Kalbos (sistemos) pažinimas 1-2 klasė			
I	II	III	IV
<p>Padedamas atpažįsta kai kuriuos mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus.</p>	<p>Skatinamas atpažįsta dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų.</p>	<p>Kartais pasitardamas atpažįsta daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų.</p>	<p>Savarankiškai atpažįsta mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus.</p>
<p>Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, bet laikosi kai kurių mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Skurdus buitinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies neišplėstinius sakinius, neskiria sakinių rūšių.</p>	<p>Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas stengiasi laikytis mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, bet padaro nemažai klaidų. Skurdus bendrinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius, retai</p>	<p>Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, tačiau pasitaiko klaidų. Pakankamai turtingas žodynas, vartoja įvairių tipų vientisinius išplėstinius sakinius.</p>	<p>Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Kartais gali pasitaikyti klaidų. Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairių tipų išplėstinius sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>

	vartoja išplėstinius sakinius, beveik neskiria sakinių rūšių.		
Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) artimiausioje aplinkoje.	Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą.	Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) visuomenėje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Padedamas gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Sieja kelias Europos kalbas su jas vartojančiomis tautomis ir šalimis.	Atpažįsta ir aptaria skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) visuomenėje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą (gimtosios kalbos variantą). Gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Sieja įvairias Europos kalbas su jas vartojančiomis tautomis ir šalimis.
Padedamas kartais taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.	Skatinamas taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.	Nenuosekliai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.	Nuosekliai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.
Kalbos (sistemos) pažinimas 3-4 klasė			
I	II	III	IV
Atpažįsta kalbos vienetus nesudėtinguose pažįstamuose tekstuose: padedamas priskiria kai kurios mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	Atpažįsta kalbos vienetus nesudėtinguose tekstuose: skatinamas priskiria dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	Atpažįsta kalbos vienetus ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: kartais pasitardamas priskiria daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	Atpažįsta kalbos vienetus ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: savarankiškai priskiria mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).

<p>Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, tačiau laikosi kai kurių mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Padedamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta dalį gramatinių žodžių formų, tačiau nenuosekliai vartoja jas sakiniuose. Daugumoje atvejų derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius ar pagal pavyzdį. Skurdus žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas stengiasi laikytis mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, bet padaro nemažai klaidų. Padedamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta daugumą gramatinių žodžių formų. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius ar pagal pavyzdį. Skurdus bendrinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Kartais pasitardamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta daugumą gramatinių žodžių formų, stengiasi vartoti jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius. Pakankamai turtingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taisyklingas gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta gramatines žodžių formas, nuosekliai vartoja jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius. Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taisyklingas ir įvairias gramatines konstrukcijas.</p>
<p>Atpažįsta skirtingas kalbas artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Nurodo akivaizdžius skirtingų žinomų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) leksikos skirtumus.</p>	<p>Atpažįsta skirtingas kalbas artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Nurodo akivaizdžius skirtingų žinomų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) tarimo ir leksikos skirtumus.</p>	<p>Atpažįsta skirtingas kalbas visuomenėje; atsižvelgdamas į situaciją pasirenka atitinkamą kalbą (arba gimtosios kalbos raišką). Nurodo skirtingų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) tarimo, leksikos, gramatikos svarbiausius skirtumus.</p>	<p>Atpažįsta skirtingas kalbas visuomenėje; atsižvelgdamas į situaciją pasirenka atitinkamą kalbą (arba gimtosios kalbos raišką). Nurodo ir aptaria skirtingų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) kalbų tarimo, leksikos, gramatikos svarbiausius skirtumus.</p>

<p>Retai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Padedamas lygina informaciją pagal vieną nurodytą kriterijų.</p>	<p>Kartais savarankiškai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Padedamas lygina ir grupuoja informaciją. Pagal pavyzdį planuoja nesudėtingą veiklą.</p>	<p>Pakankamai dažnai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Skatinamas lygina, grupuoja, pagal pavyzdį pertvarko informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja nesudėtingą veiklą.</p>	<p>Taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Skatindamas lygina, grupuoja, pagal pavyzdį pertvarko informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja nesudėtingą veiklą, nusistato užduočių atlikimo seką.</p>
Kalbos (sistemos) pažinimas 5-6 klasė			
I	II	III	IV
<p>Atpažįsta kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas ir terminus. Padedamas apibrėžia žodžių dalis, kai kuriuos jų požymius ir gramatines formas, kalbos dalis (arba pateikia pavienius įsimintus pavyzdžius); padedamas skiria aiškiai išreikštas pagrindines sakinio dalis.</p>	<p>Atpažįsta dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų sąvokų ir terminų ir pateikia pavienius įsimintus pavyzdžius. Padedamas apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis (arba pateikia jų pavyzdžių), kai kuriuos jų požymius ir gramatines formas, skiria aiškiai išreikštas pagrindines sakinio dalis.</p>	<p>Atpažįsta daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų sąvokų ir terminų ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius ir gramatines formas, kartais pasitardamas apibūdina vientisinio ir aiškios struktūros sudėtinio sakinio struktūrą, skiria aiškiai išreikštas sakinio dalis.</p>	<p>Atpažįsta mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas ir terminus ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius ir gramatines formas, apibūdina vientisinio ir aiškios struktūros sudėtinio sakinio struktūrą, skiria sakinio dalis, paaiškina jų raišką.</p>
<p>Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, taiko tik kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisykles. Ne visada taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius žodžius. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja taisyklingas žodžių formas sakiniuose.</p>	<p>Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas nenuosekliai laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių, padaro nemažai klaidų. Kartais pasitardamas taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius dažnai vartojamus žodžius. Padedamas ar pagal</p>	<p>Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja dažniau vartojamus sudėtingesnius žodžius, kartais pasitardamas vartoja juos kalboje, tačiau pasitaiko klaidų. Sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose, tačiau pasitaiko klaidų.</p>	<p>Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius žodžius ir vartoja juos kalboje. Sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose.</p>

<p>Skurdus žodynas. Vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>	<p>pavyzdį vartoja juos kalboje. Padedamas sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose. Skurdus žodynas. Vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Pakankamai turtingas žodynas. Vartoja įvairias gramatines konstrukcijas, išplėstinius ir sudėtinius sakinius.</p>	<p>Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, įvairias gramatines konstrukcijas.</p>
<p>Padedamas reflektuoja ir bendrais sakiniais aptaria kai kuriuos kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, pateikia kelis akivaizdžiausius kalbų kontaktų poveikio pavyzdžius gimtajai kalbai. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas.</p>	<p>Skatinamas reflektuoja ir padedamas bendrais sakiniais aptaria kai kuriuos kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo kai kuriuos akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas.</p>	<p>Skatinamas reflektuoja ir padedamas aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo kai kuriuos akivaizdžius jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas, skatinamas aptaria nors vieną jos požymį.</p>	<p>Reflektuoja ir padedamas aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas, aptaria jos požymius.</p>
<p>Retai taiko pagrindines mokymosi turinyje numatytas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su pavyzdžiais; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis žiniomis, vadovėliu), tačiau retai taiko jas. Padedamas grupuoja informaciją. Skatinamas pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą.</p>	<p>Taiko pagrindines žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su pavyzdžiais ir su žinoma informacija; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis žiniomis, vadovėliu, kitais šaltiniais), tačiau retai taiko jas. Skatinamas lygina ir grupuoja informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką.</p>	<p>Taiko pagrindines žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su pavyzdžiais ir su žinoma informacija; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis žiniomis, vadovėliu, kai kuriais žodynais ir žinynais), atsitiktinai, ne visada aktyviai taiko jas. Kartais pasitardamas lygina, grupuoja ir pertvarko informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką, skatinamas reflektuoja savo veiksmus.</p>	<p>Taiko pagrindines žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su žinoma informacija ir su pavyzdžiais; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis žiniomis, vadovėliu, kai kuriais tinkamais žodynais ir žinynais) ir taiko jas. Lygina, grupuoja ir pertvarko informaciją. Planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką, reflektuoja savo veiksmus.</p>

Kalbos (sistemos) pažinimas 7-8 klasė

I	II	III	IV
<p>Savais žodžiais aiškina kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas, vartoja kelis svarbiausius terminus ir pateikia pavyzdžių. Padedamas nagrinėja pagal pavyzdį kai kurių vienisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą.</p>	<p>Savais žodžiais aiškina dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos sąvokų, vartoja svarbiausius terminus, pateikia jų pavyzdžių. Padedamas nagrinėja vienisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria aiškiai išreikštas sakinio dalis, skatinamas apibūdina jų raiškos būdus, bet padaro nemažai klaidų.</p>	<p>Formuluoja daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokų apibrėžimų, pateikia jų pavyzdžių, skatinamas vartoja terminus. Nagrinėja vienisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria daugumą aiškiai išreikštų sakinių dalių, apibūdina jų raiškos būdus.</p>	<p>Formuluoja mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokų apibrėžimus, pateikia jų pavyzdžių, vartoja terminus. Nagrinėja vienisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria sakinio dalis, apibūdina jų raiškos būdus.</p>
<p>Kalbos žinios elementarios. Kalbinėje veikloje padaro daug klaidų, turi daug spragų mokymosi turinio apimtimi numatytoje kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žiniose. Priskiria atitinkamiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams tik žinomus žodžius, painioja naujų žodžių formas. Gana skurdus kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Kalbinėje veikloje daro nemažai klaidų, nors stengiasi taikyti programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias. Priskiria naujus žodžius taisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams, tačiau painioja netaisyklingas formas. Skurdus kalbos žodynas tam tikrose kalbinės veiklos temose, vartoja tos pačios rūšies sudėtinius sakinius ir gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Kalbos žinios pakankamos. Kalbinėje veikloje pasitaiko klaidų, nors taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias. Daugeliu atvejų naujus žodžius priskiria atitinkamiems taisyklingiems ir netaisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Turtingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, tačiau gana vienodas gramatines konstrukcijas.</p>	<p>Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Kalbinėje veikloje taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą. Naujus žodžius priskiria atitinkamiems taisyklingiems ir netaisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairių rūšių išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taiko sinonimines gramatines konstrukcijas.</p>

Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūre aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas.	Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūre aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje, gramatikoje, sintaksėje. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas.	Padedamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūre aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas, svarbiausius tarmių ir žargonų požymius.	Skatinamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūre aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas, apibūdina tarmių ir žargonų požymius.
Retai taiko kelias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas.	Retai taiko kelias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą.	Nenuosekliai taiko įvairias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.	Taiko įvairias žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.
Kalbos (sistemos) pažinimas 9-10 klasė			
I	II	III	IV
Padedamas vartoja kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas pagal pavyzdį kalbinę raišką. Skiria daugumą kalbos dalių ir sakinio dalių, pateikia įsimintus pavyzdžius.	Skatinamas vartoja ir savais žodžiais paaiškina dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokų ir terminų, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių.	Vartoja ir paaiškina daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų - fonetikos, morfologijos, sintaksės - sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, padedamas aptaria jų funkciją pranešime.	Vartoja ir paaiškina mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria ir apibūdina kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, paaiškina jų funkciją pranešime.
Kalbos žinios elementarios. Dėl programoje numatytų kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo,	Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Stengiasi taikyti programoje numatytas kalbos	Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų stengiasi tikslingai taikyti programoje numatytas kalbos	Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos,

<p>žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinių spragų padaro daug klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas retai laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Skurdus kalbos žodynas visose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus dažnai pasirenka netinkamas raiškos priemonės ir neatitinkančias stiliaus reikalavimus sintaksines konstrukcijas.</p>	<p>sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias, bet padaro nemažai klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas ne visada laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Gana skurdus kalbos žodynas tam tikrose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus kartais pasirenka netinkamas raiškos priemonės ir neatitinkančias stiliaus reikalavimus sintaksines konstrukcijas.</p>	<p>sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias, nors pasitaiko klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas nenuosekliai laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Pakankamai turtingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus, pasirenka nevisai tinkamas raiškos priemonės, stengiasi pritaikyti sintaksines konstrukcijas stiliaus reikalavimams.</p>	<p>kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias. Kalbėdamas ir rašydamas laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus, pasirenka tinkamas raiškos priemonės, transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas, atsižvelgiant į stiliaus reikalavimus.</p>
<p>Suvokia, kad kalba istoriškai keičiasi. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su kita gimininga kalba. Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo gimtosios ir kitos kalbos akivaizdžiausius skirtumus. Nurodo vieną kitą gimtosios kalbos savitą unikalų bruožą. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.</p>	<p>Suvokia, kad kalba istoriškai keičiasi, padedamas gali pateikti pavyzdį. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su keliomis giminingomis kalbomis. Padedamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo gimtosios ir kitos kalbos akivaizdžius skirtumus. Nurodo kelis gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.</p>	<p>Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį, pateikdamas vieną kitą pavyzdį. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su giminingomis kalbomis. Skatinamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo 2-3 gimtosios ir kitos kalbos skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse (rašybos, fonetikos, gramatikos, leksikos). Nurodo kelis gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai, gali pateikti pavyzdžių.</p>	<p>Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį, pateikia skirtingų pavyzdžių. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su kitomis giminingomis kalbomis. Sąmoningai atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Nurodo 2-3 gimtosios ir kitos kalbos skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse (rašybos, fonetikos, gramatikos, leksikos). Suvokia ir aptaria gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus skirtingose kalbos lygmenyse. Nurodo ir aptaria globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai, remdamasis pavyzdžiais.</p>

<p>Retai taiko kelias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą.</p>	<p>Retai taiko žinomas kalbos pažinimo, sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.</p>	<p>Nenuosekliai taiko žinomas kalbos pažinimo, sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Reflektuoja savo mąstymą ir veiksmus. Modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.</p>	<p>Tikslingai taiko kalbos pažinimo, sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Aktyviai reflektuoja savo mąstymą ir veiksmus. Modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.</p>
---	---	--	---

5. Literatūros ir kultūros pažinimas (rengiama)